

శ్రీ రస్తు.
శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః.

భీమనేనవిలాసము, యక్షగానము.

గురిందు కంవెని వారి

గుందు ముద్రాక్షరశాలయందు

సంపించి ప్రచురింపబడినది.

చెన్నపట్టణము.

0-3-0

శ్రీ రస్తు.

శ్రీ కృష్ణవరప్రహ్లాదే నమః.

—అంశం—

భీమనేన విలాసము.

యక్షగానము.

ఇది,

చైతన్యవార్డు అందు కంపెని వారిచే

అమ్మగారే డైమండు ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రాపించి ప్రచురింపబడియె

చెన్నపట్టణము.

1936.

నాటకములు, యక్షగానములు.

దేవీరాటనాటకము	0-4-0	అనిరుద్ధనాటకము	0-3-0
విభీషణపట్టాభిషేకనాటకము	0-4-0	మార్కండేయనాటకము	0-3-0
క్రిమత్సీమలపంటద్రౌపతికల్యాణనాటకము	0-4-0	వెలిగండ్ల వీరవిజయవీరాసనాటకము	0-2-0
సైంధవపరాధవ నాటకము	0-2-0	చంద్రసేనమహారాజునాటకము	0-4-0
మక్కుటారు రామ నాటకము	0-4-0	విప్రనారాయణ యక్షగానము	0-4-0
మహేంద్రపాఖ్యాననాటకము	0-3-0	భగ్యరాజు	0-3-0
శూక్తిరామాయణ నాటకము	0-4-0	చిరుత్తొండ	0-3-0
మట్టిగుంట కళిరేఖాపరిణయనాటకము	0-3-0	హరిశ్చంద్ర	0-2-0
చెంచునాటకము	0-1-0	శిరియాల నాటకం	0-2-0
ద్రౌపతివస్త్రాపహరణ నాటకము	0-2-0	రుక్మాంగదనాటకం	0-2-0
నలచక్రవర్తి నాటకము	0-3-0	శౌరీశంకరవిలాసం	0-2-0
సారంగధరనాటకము	0-1-0	రామదాసుచరిత్ర	0-3-0
మాయలమల్లినాటకము	0-1-0	జంగంకథలు.	
గయోపాఖ్యాననాటకము	0-4-0	చిన్నప్పరెడ్డి కథ	0-1-0
సత్యహరిశ్చంద్రనాటకము	0-3-0	కాంభోజరాజు కథ	0-1-6
మైరావణనాటకము	0-3-0	వెద్దబొమ్మిలిరాజు కథ	0-4-0
ధర్మాంగదనాటకము పాలుట్టులత్త	0-3-0	బాలనాగమ్మ కథ	0-2-0
శంతవేలూరు రామనాటకము	0-12-0	అంబరీషపాఖ్యాన జంగంకథ	0-3-0
వీరభద్రద్రనాటకము	0-3-0	విరాటపర్వం జంగంకథ	0-3-0
చిత్రాంగినాటకము	0-3-0	గయోపాఖ్యాన జంగంకథ	0-3-0
వేముల ఉషాపరిణయనాటకము	0-2-0	చిన్నమ్మ కథ	0-1-6
వేవిరాటపర్వనాటకము	0-4-0	అశ్వమేధ కథ	0-1-6
దేవారీశ్చంద్రనాటకము	0-4-0	కామమ్మ కథ	0-2-6
లేపాక్షిక్రష్ణజలకీడనాటకము	0-2-0	జీవయాన చరిత్ర జంగంకథ	0-2-0
రామానుజ ప్రహ్లాదనాటకము	0-4-0	భల్లూణ జంగంకథ	0-2-0
తిరునారాయణ ప్రహ్లాదనాటకము	0-4-0	రుక్మిణీకల్యాణం జంగంకథ	0-2-
సుబ్బకవి ప్రహ్లాదనాటకము	0-2-0	శిరియాల జంగంకథ	0-2-
మట్టివగర సావిత్రినాటకము	0-4-0	గాంధారి కథ	0-3-0
సత్యభామకల్యాణనాటకము	0-3-0	దేశింగురాజు కథ	0-3-0
రామనాటకము	0-3-0	బంగారు తిమ్మరాజు కథ	0-1-0
పురూరణ జనననాటకము	0-2-0	వామనవిజయం జంగంకథ	0-2-0

వేస్తువారు అందు కంపెనీ,
చాకలాపేట, మదరాసు.

శ్రీ కురుమూర్తి వేంకటేశాయ నమః.

శ్రీ సుందరసిరి పరమేశ్వరాయ నమః.

భీమసేనవిలాసం - యక్షగానము.

3. శ్రీలాలిత సవమాక్షిక । మాలాయుతకలిత శ్రీరమాయుతపత్మక !

చాల ప్రార్థించెదయిల ! పోయిపు కురుమూర్తి శరణ వేంకటరమణా!

దర్శ్య॥ శ్రీరామారమణిమనోహరాసింధుగంభీర - పారావారాభ క
లోకోపకార॥ శ్రీ॥ కామితఫలదాయకాగోరీశసఖ - సామాజాధిప పోషకా
పస్యణానే॥ శ్రీ॥ ద్రాపతిమానాభిరక్షా దైవద్యతాక్షా - పాపరాక్షస
శత్రుపాలితాపాండవకక్షా॥ శ్రీ॥ సురముసి పూజితాచరణా సుందర -
రణాకురుమూర్తి వేంకటరమణా సుమతీలాసరణా॥ శ్రీ॥

వినాయక స్తుతి.

దశ్య.

శ్రీగిరిబావరపుత్రా శృంగారచూరత్ర . బాగీ వేష్టితగాత్ర బుధసంస్తుత
త్ర॥ శ్రీ॥ రవికోటినిభ తేజ రమణీయపాదాంభోజ - నతజనకల్పక భూజా
స్పృహ రాజా॥ శ్రీ॥ అఖిలాగమనిర్జిత ప్రకటావిద్యా ప్రదాతఅఖిలా లోక
స్థితి ఆదిగణనాథా॥ శ్రీ॥ గురుతరశ్రీకురుమూర్తి గిరిసుకందరవతిః - హరి
శతశరణార్థ తరికాలికమూర్తీ పూర్తి॥ శ్రీగిరి॥

సరస్వతీ స్తుతి.

ద ద్వు.

దేవిభారతీవాద్దేవివినుసతీ .. తాపకపదసేవనాసగి బ్రాహ్మవేదము ..
మతీ! దేవి! విమలకమలసదృశ పాణిసుమన్ సుతగుణశ్రేణి - అమితలహరి
గేయనీనాసరణీరణిమమ దేహిసుప్రపాణి! దేవి! పలుకులందు సమృద్ధిగల
లోలుకగవర మొసగుమందు - చెలువలరగ ప్రకృతమందు దలచితి
ముందుముందూ! దేవి! సిరతరమగుకురుమతి భూధరనిలయుని పరిభ్రమ
జని - తరుణీమణికరుణించవే సురుచిరమగువాక్యశ్రేణి! దే!

శ్రీ శ్రీ స్తుతి.

ద ద్వు.

హిమగిరివరజాతా .. హేమాత హిమ! పు సుముఖా ..
గుణోపేత - మనూభీష్మఫలదాత మహితవిఖ్యాత! హి! ఘననిభవేణికం
నుపాణి - వినమితమునిశ్రేణివినుతగీర్వాణి! హి! సిరశుభాకారిశ్రీతిమన
హరి - కురుమతిహరిసోధరీ కుజనవిదారి! హిమ!

సభాకై వారం.

శ్రీమద్రమారమణీ మనోహరునిజాంబూనదాంబరధారుని శింఖచక్రగ
సగదక ధారుని చతుర్భుజని శ్రీకురుమూర్తి వెంకటేశ్వరుని పదపంగజాని
నిరంతర ధ్యానమానసుడైన శ్రీమంతు మహారాజాధిరాజ ముక్కురవంశస్థ
సోమభూపాలరావు బలవంతుబహద్దరుగారి అర్ధాంగియై దేశాయి వెంకట
త్కాంతావరగర్భోద్భవుడైన శ్రీమంతురాజాముక్కురవంశక్షీరపారావా
డైన శ్రీసీతారామాభూపాల గారి ఆశ్రితుండునై నేను విద్యజ్ఞానసమూ
బుల శిరసావహించి శ్రీ మహాభారతంబుసంగల విరాటపర్వంబు యక్ష

గానర్పి శ్రీకృతుమూర్తి పెంక శేష్వరునికి సమర్పణంబు సేయు బూనినాడ చిత్తశుద్ధి వలసినది.

మాటలు. శ్రీమతు వనపర్తి సమస్తానం యిలాకాలో చేరిన రామకృష్ణా పురగ్రామనివాసుడగు శివపూజా ధురంధరుడైన వావిళ్ళవంశ పయః పా నాథుని రాకానుభావములైన బుక్క లక్ష్మయ్య హాకీము కుమారుండగు సిద్ధాంతి అచ్చు వేయించిన గ్రంథాలవివరం: భీమసేనవిలాసము, తారాశ శాంక నాటకము, తమ్మాజి పేట హరిశ్చంద్ర నాటకము, మన్నెంకొండ హనుమద్దాసుచరిత్రము ద్వీపద వాక్యము, యిన్ని గ్రంథములు స్వంత ద్రవ్యం భిన్ను చేసి వేయించినవి, తెలియవలసినది.

ద్వీప ద.

శ్రీకర వనపర్తి సీమలోపలను - ప్రాకటమైమించి రామకృష్ణాశ్రి - పురిమున వెలసె విభూతిచెన్నొంది - శిరికాటపట్టయ్యె చెలువొప్పనిలను - తత్పురవాసుడై దనరె వావిళ్ళ - కులపావనుడగు గుణగణ యుతుడు - సలలిత లక్ష్మయ్య సాష్వి రామాంబ - గర్భపావను డగుఘన ధురీణుడు - పరిభ్రంశకులప సందర్శ వారుండు - విమల పంచాక్షరి వేదాంతినామ - సుమతుల కన్నయై సాంపాండు బలుడు - దానరాధేయుండు దాక్షిణ్య ముతుడు - మహిని సిద్ధాంతినా మహితుండు దనరు - లలినొప్ప భీమవిలా సాబునచ్చు - కూర్పించి కీర్తిచే నేర్పొప్పగాను - కార్పణ్యములు లేనికపి షనుకొల్ల - మెచ్చుచునుండ నిమ్మేదినియందు - సచ్చరిత్రు డని సరసాత్మ్య యెన్ను - ప్రవిమల కురుమూర్తి పరమాత్మ కృపనూ॥

ద ర్య.

జనమేజయూన కీట్లనియె వైశంపాయనుడుమునినరుడు తననుదిని ఘన మోద మొప్పు॥ సారది అజ్ఞాతవాసమునందు విరటుని పురమందు ద్రాపతితరుణి మణికొరకె॥ గురిమీరగా సాముగరడిలో భీముడూ తేరవరూపము నబురు గొనియెకీపకుని॥ పరిపూర్తిగా శిష్యతరముగా దెవ్వరికిని కురుమూర్తి పెంక శేష్వరునకే తెలుసుకొ॥

మాటలు. అనిన వైశంపాయనునికి జనమేజయూన డీట్లనియె. ముసీని ద్రా సీ మృధుమధుర భాషణంబులు వినగోరెద, సవిస్తరముగా దెలుపు మనిన వైశంపాయనుం డీట్లనియె.

కథా ప్రారంభము.

క॥ పరివేశతోడుత కొరపు । లాడిరి జూదములు సప్పు డవనీ స్థలముకొ ।
వోడిరి పాదస్పృశేపురు । పోడిమిచిడి సతియుదాము పోయి రడవికికొ॥

ద ర్శన.

కోరికొరవాపాండవులూ - ఆడిరి జూదములూ - విద్యా కట్టడములూ - వేలులక్షలు॥ కోరి॥

వ ర్ణన.

యాకొరవులూ - యాపాండవులూ - జూదములూ - ఆడిరి దొరలు - వోడిరి వారలు॥ కిడ్మ॥

మాటలు.

అజతురగరథానోభిక ఛత్రచామరాదులు ధరణి మొదలయిన వాచా జ్యము లెల్లను వర సింహాసనమున్ను కూడ జూదమందు పెయించిన వారల కొప్పగించి, పన్నెండు వత్సరంబులు అరణ్యవాసమున్ను, ఒక సంవత్సరము అజ్ఞాతవాసమున్ను పోవలసినదని యాతీరు నాడిరి వినుమూ జనమే జయమహారాజ అవుననుమూ.

ద ర్శన.

మదగజారథావళులూ - సుదతిమణులు హా వదలి పన్నెండు వత్సరములూ - అజ్ఞాతవాస మొకటి పదమూడబ్దము లీతీరు పోలినవారు॥

వ ర్ణన.

మదగజములూ - మదగజములూ - రాజ్యములూ - సుతసతీ మణులూ - దాసీజనులూ - పరసేవకులూ - ముత్రీజనులూ దండదరులూ॥ కిడ్మ॥

మాటలు.

యాతీరున ధర్మరాజు శకునిజేయు మాయ కృత్యంబు తెలియక వోడినవారై యేదియం దెలియక.

ద ర్శన.

దుగధచ్చిభారాయనియాడ - పాచికలతోడ - పగబూని శత్రుతో నాడ ధర్మజతోడ । కోరికొరవా॥

వ ర్ణన.

దుగధచ్చిభారా - యని యాటలాడా - పాచికలతోడ - ధర్మజుడోడ - తమ్ములతోడ - వేగమెజాడ॥ కిడ్మ॥

మాటలు.

కడువడిగా జూదమాడవలెనని సహజమున యొడలెరుగక అయ్యెడ
పరవశుండై ధర్మజుడు చెడిపోదుననే తెలివి యుడిగి కడిన యనుజుల సహితం
బుగ యోడినవాడై దుర్యోధనున కొప్పుగించి యుండగా సేడిముడిగొని
క్రాంతి రుడిసి యోడినవారది నిజముగాదని యాజ్ఞ జేసి పాచికలు కాల
రాచి జూదమాడ నిల్చి యేపురి పతులగెల్చి.

దర్శు.

పరివారములూ యెడబాసి వనవాసముజేసి - కురుమూర్తి శూచీ
దలచి తమ్ములజూచి॥ కోరి॥

వర్ణన॥ కురుమతిరమణా - వేగటరమణా - వేదోద్ధరణా - సన్ముని
స్మరణా - ముక్తాభరణా॥ కీడ్క॥

మాటలు. సకలపరివారమను పృథివీమండలంబును మొదలైన సా
మ్రాజ్యంబును యెడబాసి మహావనవాసముకు సాహసముజేసి పదిరెండు
వత్సరంబులుగడపి తీరిన దినములు లెక్కజేసి పదిరెండిలబెలిసి అజ్ఞాత
వాసముకై యోచించి కురుమూర్తి గిరివరాధీశ్వరుని దలంచి విషినవాసము
నిర్ణయించి.

దర్శు॥ తోంతతర్కులుదాధీంతతర్కులుతాదిత్రాదిముతత॥

సూత్రధారుడు విచారించు మాటలు. వచ్చినటువంటి వారెవరయ్యె
నన్నమి - హోహో॥

ధర్మరాజు వేషము రావడము.

మాటలు. ఈ చతుస్సముద్ర మధ్యమండలంబందు గర్వోత్కృష్టమైన
దుష్టరాజాధిపతుల జయించి శంకించ నీకుంభినీశ్వరులద్రుంచి యీభూమండ
లంబు అంబికాతనూద్యువున కొప్పుగించి చంద్రవంశాధిపతులలో అధికుడనై
మించి విరాజల్లి అంబాలికాసుతుడు సుజనమనోహితుడు దిబ్బండలాధిపతి
పాండురాజుయొక్క జ్యేష్ఠపుత్రుండను మా నామంబులు వినుము భీమా
అర్జున సకులు సహదేవులు వినుము నేను యుధిష్ఠిరుండను రాజదూత సకల
సుగుణోపేత.

భీమసేనుని వేషము రావడము.

మాటలు. వరెవరె యీ పృథివీ మండలంబున దోర్లండమండితరిపు
యుద్ధమండలంబులకు ప్రచండమూర్తాండస్వరూపుండనై నవైరిమదగజంబులకు

గండ కేసరియైన పుండరీకాచంద్రుని బొల్పమందు గదాచండంబున ముదిలార్చి యుద్ధండంబుతోడ వెలసిన పాండుభూపతి పట్టంపు భార్యయైన కుంతితనూ ద్భవుండనైన విజితవిక్రమ పరాక్రమాభిరాముండను భీముండను రాజదూత జగత్ప్రఖ్యాత.

అర్జునుని వేషము రావడము.

మాటలు. ఈ ధరలో రిపుకులదీర్చిప సమూహంబులకు అకుశల కంఠీరవుండవైన మేరుధీర పాశావారాగంభీరసారా చమత్కారవశమోదారి శృంగారకాయండనైన సవ్యసాచి కిరీటి భీభత్సు ధనంజయ విజయజిత్తు శ్వేత వాహన ఫల్గున గాండీవి అర్జునుండను యీ పది నామంబులతో శ్రీ కృష్ణ పరబ్రహ్మ యనుగ్రహంబునకు పాత్రుండనైన దుర్జనుల నిర్జిగ్గ యర్జునుం డను రాజదూత పటుగుణసమేత.

నకులుని వేషము రావడము.

మాటలు. వరె రాజదూతాగ్రణి యీ భూమండలములో ప్రఖ్యా తించే స్వర్ణమర్త్య పాతాళంబుల సూర్య వ్రాతంబునకు అధికుండనని ప్రసిద్ధి జెందిన శీతాంశులోద్భవులైన సుగుణసాంగుండనైన నకులరాజున వెలసెడి వినుమా వెసతెలుసు కొనుమా.

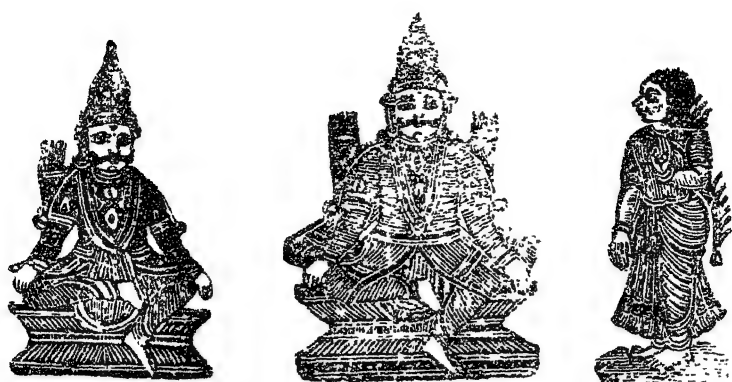
సహదేవుని వేషము రావడము.

మాటలు. యీ లోకమందు యిందుకులోత్పన్ను లయిన గాదాధి పతులలో యుక్తుండనయిన సుకుమారసుందర మృదతరాగ సేవదన్య సంపన్న సజ్జనుండను అతిప్రియముగలవాడయిన శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మ నామ సహస్రంబులు నిరంతరంబు మనంబున ధ్యానించె విహిత సుగుణోపహారం డను సహదేవుండను రాజదూతవిహిత విఖ్యాత.

ద్రౌపతి వేషము రావడము.

రాగం - సాసాసాసారిససరీరీదపమగ.

సూత్రధారుడువిచారించుట వచ్చినటువంటివా రెవరమ్మా హాహాహా ద్రౌపతి మాట. ఈ కుంభినియందు అంబుజసంభవజంబబేదిముఖ సుమనో విసరమునకు అంబరబింబాయమానుండయిన జాంబవతివరగుడు సుందరగిరి ధరుడు శంబరారిగురుడు జాంబూనదాంబరవగుడు విడంబుమిమగలవాడు శ్రీకృష్ణమూర్తి భృత్యులయిన పాండవుల కర్ధాంగినైన ద్రౌపతిదేవిని గాన రాజదూత సుగుణవిఖ్యాత.

ధర్మరాజు యోచించుట.

దర్శ్య! ధర్మరాజానృపుడూ - యోచించెనపుడూ॥ ధర్మా! దుర్మ
దమనుజులతోమెలగుటకై॥ ధర్మా! తొలిగెవిపిన వాసామెల్లా - నిలిచే
నొక్కా-అజ్ఞాతము హాహ॥ బలియులుశత్రులుకలత వెతుకుదురిక తెలియ
గనుడు సుస్థలమెయ్యదియో॥ యోచిం॥

వర్ణన॥ యోచించెనపుడూ - యోచించెనపుడూ - తమ్ములకపుడూ -
తెలిపెనపుడూ - ధర్మజూడూ॥ కిడ్కతోకొలుతర్పుణుతా.

మాటలు. భీమార్జున నకులసహదేవాదులువినుడి ఈసమయమందు
మననామరూపంబులుదాచుకొని యుండుటకు సళ్యము కనపడలేదు యెందు
కనీన యీపశ్చిమ దిగ్భాగమంగు నిశ్చయముగా కర్ణవికర్ణులు భూమేలు
తువున్నారు యితెగాక ప్రాగ్దేశము మగధాదులు బ్రోతురు, మహాశూరు
లయిన కురురాజులు ఉత్తరదిశ పాలించుచున్నారు, మన ముండుటకు సళ్య
ము యొక్కడ గలదా, అజ్ఞాతవాసమునకు యోచించి చూడదగినది మీ
మనుసులో నున్నది.

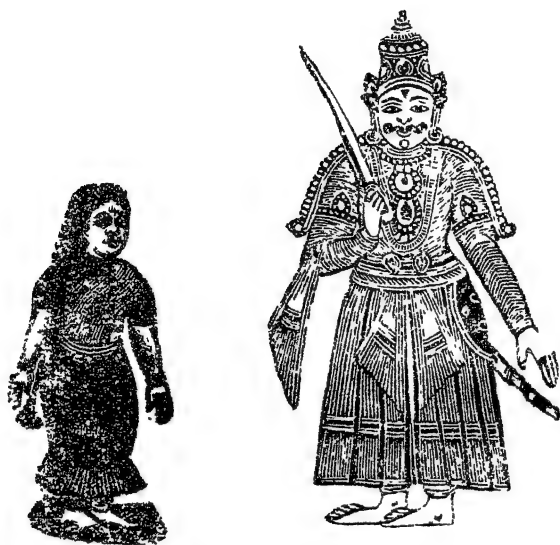
ఇందు భీముడనే దర్శ్య! యోచించగాయేలా మనకు - చూచిందా
యా తెలియమీకుహాహ॥ దాచుకదగినవిరాటునిపురమున - కీచకునిభయ
మాకు వెరతురు కౌరవులు॥ ధర్మా॥

వర్ణన॥ అన్నయ్యయోచన - యేలాయోచనా - యెంగునేయోచన -
సీమనసూ - తెలియాయోచనా॥ కిడ్క॥

మాటలు. హేఅన్నయ్యా యిక్కడికి దక్షిణ దిగ్భాగమందు మత్స్య
పుర మనే నగరమంగు బలవంతుడైన కీచకుని బలముచేత అక్కడికి ధార్మ

కాష్ఠాలు రానేరదు నాగైవక్తమాట మన్నించి అక్కడికిపోవుట వుచితము గాదా తెలియరాదా.

దస్య|| ధర్మశురుదాధర్మజాహూ - వలలూడంద్రూభీముహహ
నరుడుబృహన్నలతురగ శోపతులుక్రీ - కురుషునివారికృపనరమాదిజ్ఞలై!

క్రావతి ధర్మరాజుతో అనే దస్య.

ఘనమూగనుదీనియోచనజేయుటదియేమోవినగా దెల్పుముధర్మజా-
కాంతావినగాదెల్పుము ధర్మజాహహ! ఘనపరాక్రమాభీమార్జునులూయిను
వురునుండ|| ఘన||

వర్ణన|| కాంతాయోచనా - పతీయేయోచనా - యెందుకీయో
చనా - యెక్కడిదియోచనా పాపమోచనా|| కీడ్కు||

మాటలు. హే ధర్మరాజా తాము అజ్ఞాతవాసముకై చాలా కాలం
చన చేయుచున్నట్లు తోచుచున్నది హే కాంతా సద్గుణవిశ్రాంతా.

దస్య|| అనుజాలుత్రిభువనామూలయందవిజయూలూ - అనగనూ
మునువినవా - అనువందమియాజ్ఞాగొని - యెంతపనియైగాక్షణముగో
పలదీర్తురూహ|| ఘన||

వర్ణన|| విడువిడుకాంతా - విడువిడుకాంతా - నీమదిచింత - శే
యగకొంత - యాలనెవంత - యాశ్రముంత - దగిలెనుస్వంత - అయ్యో
భగవంత - రుక్కణి కాంత|| కీడ్కు||

మాటలు. ఇదిగాక మీ అనుజాలు భీమార్జున నకుల సహజేవులు

మహాబల హరాశ్రమవంతులు త్రిలోకములయందు విజయము గలవారై యుండగ యోచించ నేటికి ముమ్మాటికి.

దర్శన|| పది రెండు యేండ్లు యీ పగిది కాసనమందు యెదిగివుండిన వేళలో - తదవాసమునా యేదైనారక్షించె తుదకు మూడవపతి తోడువీర కుండగా|| ఘన||

వర్ణన|| పదిరెండేండ్లు - పదిరెండేండ్లు - కాసనమందు వుంటిను ముందూ - అనుదినమందూ - హరిగోవిందూ - కృపతోనందు యీస్థల మందు - కృపయించు ముందూ|| కిడ్మ||

మాటలు. అంతేగాక యీ అరణ్య వాసమునందు వన్నెండుయేండ్లు యే మహానుభావుని యనుగ్రహంబుచే కడతేరితిమో తుదకు అజ్ఞాతవాస ము నొక సంవత్సరమును నా శ్రీ కృష్ణపర బ్రహ్మమూర్తియే పరిపాలించ గలడు విజయని తెలియుడి నామాట వినుడి.

దర్శన|| కరిరాజు మొరవిని హరియూతా చనుదెంచి - కరుణతోడుత బ్రోవడా - పరమ భక్తుడవీవు హరిపాలన సేయగా కురుమూక్తి హరి గలఁగా మనకిప్పుడూ|| ఘన||

వర్ణన|| దయరాదా - కాంతా దయరాదా - యిది మరయూదా నేడగలేదా - ప్రేమయులేదా|| కిడ్మ||

మాటలు. ఇంకా వక్కమాట వినుము గహనమందు కరిరాజు మక రిచే జిక్కి శ్రమనొంది హరినిగూర్చి మొరసేయగా అతి త్వరితముగా వచ్చి మకరి శిరము ద్రుంచెను లామ్రేతె భగవద్భక్తి గలవారలు పరమ భాగవతోత్తములు మిమ్ము పరిపాలన సేయుట అశ్చర్యము గాదు. ఆ యోచన సేయగూడదు.

విరాటరాజు వేషము రావడము.

సూర్యభానుని మాటలను నచ్చి నటువంటి వాడెవరయ్యా స్వామి హాస్యము.

విరాటరాజు మాటలు

నరేవరే రాజదూతాగ్రణి తుత్రియ సముదాయమునకు భయం కరుడైన యీ భాత్రీయందు తుత్రియులలో నుత్తముడనైన వాణివారణ స్వందనాందోలిక ఛత్ర చామరాదులచేతను శోభితుండనైన యీమత్స్య నగరమునకు అధిపతియైన విరాట భూపరుడను గానా రాజదూతా వటుగుణ సమేత!

సుధేష్ఠ వేషము రావడము.

యాశ్చర్యమైన సింహస్థనమునకు పాత్రుడయిన మందమతులయిన శత్రుకులముల నిర్జించి ప్రకాశించి కడుధీరుండయి బడుగు జనములకు కడుపు నకు కడుపునిడి తొడుగ వస్త్రబులిచ్చి బ్రాహ్మకు కల్పవృక్ష మయిన భోగమందు అమరేంద్రుడయిన శత్రువులకు అరవిందబాంధవ నందనుండైన విరాటరాజాధిపుని అర్థాంగినయిన సుధేష్ఠదేవిని గానా రాజదూతా కింకరజనాధినేత.

వ. తదనంతరము పాండవులు జమ్మివృక్షమునకు పూజించుట.

దర్శ్య! అమ్మా విననె జమ్మి కొమ్మ మామనవి గై కొమ్మా మా మనవి విల్లాసములు జమ్మి కొనవమ్మా! అమ్మా! నేను అర్జునుడూ పెంపొనగానడిగితేయమ్మా - కానివరులకు మిగుల గనుకడ తగదమ్మా! అమ్మాయిలలో అర్జునుడు విక్కిలి నలగొనిపూజించి - కులదైవముగ విష్ణు గొలతురుగదవమ్మా! యిరవొందగ అజ్ఞాతావర్షము యిత్తలి జరిపి కురుమతి శ్రీహరి కృపచే కొనియెదమమ్మా! అమ్మా!

మాటలు. హే శమీవృక్షమా ఈ చుట్టాతెవన మొక సగనత్న రము విరాటనగరమందుండి తదనంతరము మిమ్మా పూజించి ధనురాది సాధనంబులు గొని చనియెదము మిగుల స్తుతియించెదము.

వ. అందుకు భీమునకు కోపము సంఘటిల్ల గ్రాహితీ అనుట.

గీ॥ తాము ధనువులుగొనగ స్వతంత్రులగుట । నేను వరతంత్రుడుగనుండు లేమిదంత । కాని తెలియదు యిటువంటి కౌతుకము । వింటివే సాధ్య ద్రౌపతి వినులనేత్రీ॥

మాటలు. హే ప్రాపది తాము ధనురాది సాధసంబులకు స్వత్కృతులగుట నేను అస్వత్కృతుడ నగుట తోచబడెను మొన్నసభలో దుశ్శాసనండు నిన్ను తోలుకవచ్చి వస్త్రావహరణము సేయు సమయమున వారి ఆజ్ఞాబద్ధులమయి యుంటిమిగాక ఆ సమయమందు అగర్వ ఖర్వ దుర్వాకులయిన నూరుగురు దుర్యోధనాదుల పట్టి పట్టున చీల్చి కరిపుర ద్వారంబులకు హారంబులు శాయకుండునా పూరకనే పుండునా తాము మహాపీర యోధులయినట్లు నేను అనాధనైనట్లు తోచుచున్నది హే కాంతా సద్గుణ విశ్రాంతా.

ప్రాపది॥ క॥ శ్రీమహితసకల సుగుణో । ధ్వామవ్రతాపాభిరామదాస
వసారదో । స్త్రీమానువిపులతరబల । భీమా పరాక్రమసు నామ భీను
బలామా॥

మాట. తాము అజ్ఞాతవాసము చిత్తగింపవలసినది యెంచుకొనిన తాము అతిపరాక్రమాభి విక్రములనిన్ని అతికోపొద్దిపిత మానసముగలవా రనిన్ని యెంచి యీర్షితిగ నుడివినారు వినుమూ యిందుకు సంశయింప పనిలేదు అతివిక్రమ పరాక్రమాభిరామ సుగుణస్తోమ.

స. కంచపాండవులు మారువేషముధరించి విరటుని పురమునకు బోవుట.

దర్వు॥ కంకుడాయను ధర్మరాజుడింకాభీముడువంటకు - శంకిలకా
వలునామముతోనపూడూ॥ కంకూ॥ హయగోపనివృథులైరి - నియమము
తోమాద్రుజలు - సయముతో ద్రాపదీ - సైరంధ్రీయయ్యె॥ కంకూ॥
తొలుతా స్వర్లోకమునా ఆ పూర్వశి శాపంబుచే - యిలలో అర్జునుడూ
బృహన్నలతానయ్యె॥ కం॥ మురహరుని స్మరియించుచు విరటుని పురమున
కేగగ - ధరణీసుడువారల చరణములకు మొక్కిక్కె॥ కం॥ యిరవొందగ
కురుమూర్తి గిరివరమందిరుడైన - హరికృపచేనుండిరి కగుణతో నపుడు॥
కంకూ॥

స. విరాటగాజు ధర్మరాజును సన్మానించుట.

మా. ధన్యుడనైతినిస్వామి విమ్ము పొడగన్న మాతాన మున్ను
నేజేయు జన్మజన్మాంతరపాపములు నన్నువిడచిపోయెను నాపుణ్యవశంబున
విమ్ముపొడగంటిని సన్నుశించెదను మీకున్న స్థలమెయ్యదియో తెలుప
దగు తపోనిధి నూర్తివిశదసత్కీర్తి.

ధర్మరాజు విరాటరాజుతో అనే దర్శనము.

దంతిసగర్భిర్ధర్మరాయుని చెంతనుండుదుమూ॥ దంతి॥ కుంభిసుమతా -
గొలిచిమేమూ - కొంతదినములు గడిపి పిదప॥ దంతి॥

వర్జన॥ వినురాజు - దినకరతేజ - కవివరభోజ - కల్పభోజ -
వినుమహారాజు॥ కీడ్క॥

మా. కరిపురాధీశ్వరులు మా శిరంబుననున్న పార యిక్కడికి రాసి
డమునకు కారణ మేమనిన తెలుపుదువిను రాజు రవికోకి తేజా.

దర్శన॥ వొక్కదినమూ కొరవాదులూ - పాండుసందిన యామకృష్ణుల
తోనాడిరిజూదములూ - యెక్కువైనరాజ్యమోడి - సిక్కుముగి పోదరుల
గూడి - అక్కజముగా వనమునందూ - వెక్కుదినములుండిపిదప॥ దంతి॥

మాటలు. చూడగను కపటమునను ఆడిరట జూదములు వోడిరట
రాజ్యములు పూర్తిగా వినుము రాజు యిందునిభతేజా.

దర్శన॥ రెండు ఆరు యేండ్లువివినములో - పండియుమేముండగనూ -
యేభూమండలమునా కేగినారో - మెండు అజ్ఞాతముకొరకై పాండునుతులూ
గానమైతిమి॥ దంతి॥

మా. శ్రుతియోత్తములు కుంతి పుత్రు లేవును ధర్మరాత్రయూచు
మేము సుషుప్తిజెందివున్న సమయమున యెందు బోయినారో తెలియదు
నందనందనునకే తెలుసును వారిని వెదకుచు యిందు వచ్చితిమి యింగులే
రైరి నేడూ మముకరుణ జూడు.

దశ్యు|| మరుగు వేషములతో బోగా తొరవా సహితముగా -
గురుతులూ దెలియాకుండగా బాగా - నరిగిరి యీ కరణియనుచూ ధరణి
యెల్లా గ్రమ్మరిసి - పురమునా కేతెంచితిమి - కురుమతి శ్రీ వారికి దెలు
సును|| దంతి||

మాటలు. హే విరాటరాజా వినుము రాజసేవ దొరకకమేము భో
జనము సేయువారముకాము సహజమిది మాధర్మము పరులకు తెలిపితే
నిది ఆశ్చర్యము తోచబడును యీ జగతియందు మమ్ము రక్షించేవారల
కానమయ్యాయిది మా ధర్మమయా.

విరాట ధర్మరాజుల వాదం దశ్యు.

ధరణీసుర యేవురు నుండుడి మీవర మందిరమందూ యిందూ -
యిరువుర యీ నలుగురికి నరచిదీ యేకార్యములందూ యిందూ|| ధర||

మాటలు. వరకంకార్యులవారు వినుడి మా మందిరంబున నుండు
టకు యీ నలువురికి యేమికార్యమందు పరిశ్రమ గలవారలు తెలుపదగు
తపోవిధిమూర్తి విషదసత్కిర్తి.

ధర్మరాజు దశ్యు.

పాకచకుత్స్మతి ననేకవిధంబులవీకనొనర్చును రాజా రవితేజా . గో
లహయశక్తికులుగనీ యిరువురి చేకొనదగు రాజానుతేజా.

మాటలు. హే విరాటరాజా వినుము మున్ను పాండవులకడ నుండు
కాలమందు పరిపరిపక్ష్యాన్నాదులు కేయటయందు భీమునకు సైదోడండ్రు
వీని నామము వలలుండ్రు యీ కలియుగమందు సలరా జనవచ్చును
యీతడు నాటకాలంకారముల యందు సలరా జనవచ్చును వినుమూ
వీని గనుగొనుము యితడు నాటకాలంకారములయందు విద్య ప్రవీణత
గలిగినవాడు తక్కున యీయిరువురు హయగోపవీక్షకులు నేను సర్వశాస్త్ర
సీతి పురాణములచేత ధర్మయుక్తమయిన భూసురసన్యాసంబు వహించి
కంకార్యులమైనాము వినుము వెన తెలుసుకొనుము.

దశ్యు|| ఘనముగమీమన్ననకు పాత్రులము అనవరతము రాజా కవి
భోజా - ధనకనకములందున మీసరి అనవరతము రాజా - కురుమతిపారి
మమ్మిటు తగబ్రోచును యిరవొందగరాజా|| ఘన||

క్రాపదిదేవి సైరంద్రీ వేషము ధరించి సుధేష్ణచెంతకు బోవుట.

క|| ఆపాదమస్తకముత | ద్రూపము సీతీంపుచును గుతూహలమడర||

భూపాలమహిషియుట్లను | నా పాలతుకతోడ నుచిత వయ్యెనుభంగి||

సుధేష్ట అనుట. గీ! పదికులము నామ మెవ్వెడి యెవ్వరి ! దాన
వేమి పనికీబూని యిప్పు ! డెచట బుద్ధిదలచి యేగెద వింతయు ! నెరుగ జెప్పు
మాకు మెరుగుబోణి॥

ద్విప! రాజీవముఖ యింద్రు రాణివో నీవు - తేజమింతని జూచి
తేలుపంగ రాదు - సురయక్షగంధర్వ సుదతివో లేక - సర యక్షిన్నెర
నాగాంగ నావో - పరికేంపగాను మీ ధరమేష్టి సతివో - యిరవొంద
శ్రీహరి యితివో లేక - హరుని యిల్లాలివో యతివరొ నీవు - మరునిరాణి
వొచూడ మరిచోద్యమఁస్యె - యొగుండి వచ్చితి వెందుబోయ్యెదావో -
యిందూరా పనియేమి యిండివరాక్షి - పేరేమి వూరేమి పెనిమిటి యెవ
రూ - సారె కులూచార సద్ధర్మమేమీ - నినుగను గొనగానె నెనరుప్పతి
లై - అనుమానమును మాని అతిశ్రీఘ్రముగను - చినగడెల్పవె కొమ్మవే
డుకలిమ్మా.

దర్శి! చెలియాబల్కవెచంద్రవదనా - నాచెలిమితోడనుకుందర
దనా॥ చె॥ తలిరాకుబోణి నీకులమేమి స్థలమేమి - యిలగృమ్మరిలను
మిక్కిలిచోద్యమయితోచు॥ చెలి॥ పతిసుతహితులు యెవ్వారు - యి
క్షితియంకుకలిగివున్నారూ - అతిరూపవతివి వక్కతివిరాకతమేమోరతివో
పార్వతివో బ్రాహ్మిణి చిత్రమ్మయ్యె॥ చెలి॥ అనుమానము విడనాడు -
నాతో అనువొందగనుముచ్చటాడూ - కనుగొనినంతనె మనుసుసంతస
మారె॥ చెలి॥ సరసిజాననజాగు లేలా - యింతవెరువేలనే ముద్దుబాలా
యిరవొందగాను శ్రీకురుమూర్తిహరిబ్రోమా - తరుణియాధరణి నీకరణి
రాబనియేమి॥ చెలి॥

మాటలు. హేడడు రాజముఖ వినుము తలిరుపాదములు చిలు
కలువలె వలుకులు అరబులదోలుతోడలు లఘువుగలలేడి చూపులు
ధనువులబోలు కనుబొమ్మలు యింద్రనీలములదెగడు ముంగురులు పగ
డంబులమించు యధగంబు కుందకుట్నంబుల గేరు దంతంబులు గలిగి
దానవు యిక్కడికి రావడమునకు పనియేమి నీనామమేమి నన్యాకులమున
సౌందర్యశిఖామణి.

ద్రౌపది తన వృత్తాంతంజెల్ల సుధేష్టతో దెలుపుట.

మాటలు. హే సుధేష్టామణి! వినవమ్మా సైరంధ్రిజాతి సంభూ
తను మాలినియను నామంబు గలదానను వినుమా విరాటభూవరుని
కొమ్మా.

సుధేష్ట మాటలు. హే భామామణి సైరంధ్రజాతి యనగా మాటని
యనగా మేజాని యే సామమో సక్రమముగా చెప్పితి కొమ్మా బంగారు
బొమ్మ.

సై రంధ్ర జాతి నుట.

శ్లో॥ సైరంధ్రపరడేశ్వస్తా - స్వపశాశిల్వి శానికా ఇత్యమర॥

టీక. గంధలేపనమున్న తిలకనిర్మాణమున్న మొదలయిన పనులు
జేయుచున్న స్త్రీ పేరు తెలిసి వినుము నిలచి గనుచు.

ద్విపద॥ వినవమ్మ సుధేష్ట విన్నపంబొకటి - మునుపాండవులు
జూదమాడినపిరప - వసమునపన్నెండు వత్సరములుండి - చనిరి యజ్ఞా
తవాసమునకైవిన్న - పాండవులేపురు పణతిద్రావతియూ - నిండురాత్రివేళ
నెటుబోయినారో - ద్రావదిదేవిని తగ వెతుకు కొనుచు - ఈపురంబునకిప్పుడు
నేతెంచినానూ॥

దర్శ॥ మందగమన సైరంధ్రనేని గృహమందు మందగ వచ్చితి
పల్లవి॥ సుందారి ద్రావతియందు సేవకురాలై - యుందూ నేనందూముందూ -
యేమందూ॥ మంద॥

వర్ణన॥ వినువినవమ్మ - విరటునికొమ్మ బంగారుబొమ్మ - కాంతులు
జమ్మ - రతనపుబొమ్మ - సరిలేదమ్మ - మనవినమ్మా॥ కిడ్డ॥

మాటలు. హే మందగమన సుధేష్టామణీ వినవమ్మ మనవిచేకొమ్మ
అంద్రవంశాధిపతులైన పాండవుల అర్ధాంగియైన ద్రావదిదేవికి యింపొందే
టట్టుగా సేవకురాలనై వుండు నేనందుముందు.

దర్శ॥ అడవిలో ద్రావదిపణతి వెంబడి నేను పుడమిసంచరించితి
నడురాత్రియందు కెక్కడికేగిరా వానూ - కడుబాడిగావచ్చితి యిటు
వచ్చితి॥ మం॥

వర్ణన॥ తెలిపేదనిందు - ద్రావది యందు - సన్నిధి నందు
వుంటినిమందు - సేవనందు శ్రీహరినిందు - స్తుతియింతుముందు॥

మాటలు. నిన్నటిరాత్రియందు ముందున్న విశినవాసమునందు పాండ
వులకు యెన్నగా పన్నెండువత్సరంబులు నిండుట తిన్నగాగురించి అజ్ఞాత
వాసము జరుగుగావలసి ద్రుపదనందనయైన ద్రావదిదేవిని మున్నిడుకొని పతు
లేపురుచ్చు కన్నుగవదెరచి చూచినంతలో వారలు గనిపించనందన వెదు
కుచు వచ్చినమాట విరటుని కొమ్మా.

దర్శనం - ఈ సమయమునాన నేనే తెదవని చాల అసంపూర్ణముగానే -
దాసినయ్యెదను వివాహమునదితే - వాని కెక్కడనంటిని వాల్చితిని -
నుండ!

వర్ణన - పరమాజుడు - దయాజుడు - నాపై నేడు - కనుకాజుడు -
వినుపించు నేడు - శ్రీహరితోడు - చెలిపెదనేడు! కిడ్డు!

మాటలు. ఈ సమయమందు నిరీక్షించక గ్రాసమునుగి పోషించి
నట్టియైన దని తెందువల్లయును నీవానినైయుందు నీగృహమందు.

దర్శనం! నిరతాము కరుణార్తి గిరిశ్రీనివాసుని - మరువాకనిలచే
డనూ - కరుణించి బ్రోవు యిత్తరిని బంగారు ముత్యములతోదరుల కెల్లనుకృప్తి
తొంగదవమ్మ! మద!

వర్ణన! విరటునియునతి - విరటునియునతి - వినవే నాత - వితి
దళాతి - నామదిరీతి వ్రుడుచునాతి - సద్గుణయువతీ! కిడ్డు!

మాటలు. హే సుధేష్ఠామణి విసవమ్మ నీ గృహమందు మంచనట్టి
జేయుచు నుండునమ్మా ముద్దుగుమ్మా.

సుధేష్ఠ అనే దర్శనం! కొమ్మరొవినమా - యమ్మరొ గనుమా -
సమ్మరొబు గాను సంతసించుమా! కొమ్మ! చింతాబాసి మా చెంతను
డుమా - యింతిపూలబాతి సౌఖ్యమా గనుమా! కొమ్మ! పున్నమా
చందు సీబోలునుసుఖమా - వన్నెలాడినిన్ను గన్నుకోర్కెచిరు! కొమ్మ! భూ
మికరుమతి ధామకభిమతీ - భామయిగునుండు భయము పొసేమందు
కొమ్మ!

మాటలు. హే సైరంధిరమణి విసవమ్మ వెరపులేకి నా మంగిర
బున సుఖంబున నుండవె కొమ్మా.

కీచకుని వేషము. రావడము.

దన్యుః॥ తోంతిత్తంబునుకాదీస్తుతస్సులులాధీత్రాటచుట॥

సూత్రదారుని మాటలు. వచ్చినటువంటి వాచెవరయూ చావీడు హోహో॥

కీచకుని మాటలు. వరెవరె పరివారముతో వచ్చి కరములు మొగించి అతితత్పర్యముగా విచారించెదవు నీవెవ్వరో తెలుపుము వేచెప్పెదను బాగ సూత్రధారి మాట ఇచ్చుట ముచ్చట బరచువచ్చిన వారల నెచ్చరించుచు రాజాజ్ఞ చే యిచ్చటనుండెడి సారథినిగానా తామెవ్వరో తమనామధేయం బెడియో శీఘ్రముగ దెలుపుడి నామనోవాంఛ దీన్పుడి.

కీచకుని మాటలు. ఈ పుడమియందుండు రాక్షస సముదాయము సకు కీరీటియైనవాడును మదించి హుంకరించి నాయెదుట సంచరించె, గర్వోత్కృష్టులైన శత్రురాజుల మదమణించి మేలు వుద్దండప్రకాశుల నిర్జించే వేళ రక్షించేవారెవరు పరమేష్టి చక్రాదుల పురములుపట్టి యూచి చూచెను ముక్కంటికీ తెలుసు నాబలము రాజదూత జగత్ప్రఖ్యాత.

వరె యీపుడమియందు కడువడిగా యుడిసి ధివాండనులు పొడి పొడిగాగలవు గడగడవణి తడబడి శిడుముడిగొని దృఢముమెది బెగ్గరిల్లి మిడిసపడ రవిచక్రాలు తావులుదప్పిరి వినుచూ నాసాహసము గనుచూ.

యితేకాక పుద్భట పరాక్రమము యొక్క రాజకులమనె పర్యంత సముదాయముసకు దిట్ట నజ్రపాణినైన కరిశిరము భేదించె కేసరియైన యీ ధారుణిలో నైరిరాజుల సడంచి విరాటునకు కానుకలొసంగ జేసిన కడు ధీరమత్తినైన కీచకుండను నానామగిలు వినుము, రాజదూత జగత్ప్రఖ్యాత.

కీచకుడు సుభేష్టతో అనే దన్యు.

క్షేమనూధాసుమందూ - అక్కయ్య ప్రేమతో దెబ్బముగదూ - యిందూ॥ క్షేమ॥

వరన॥ అక్కక్షేమమా - అక్కక్షేమమా - మీరలు క్షేమమా - బావాక్షేమమా - వినవినవమ్మా - తెల్పనెకిమ్మా॥ కిడ్కి॥

మాటలు. హే మానవతి అక్కయ్య వినుము. మీధా మమందు సన్యులు క్షేమమేనా - అరసి నేడు కరుణబాడు.

దన్యు॥ ఉత్తరోత్తరులుగూడూ పోయినను యుత్తుకొనితెన్ను నిగదూ చిత్తమిటునై పడిందూ - నామదిత తరముజొంతినందూ - యిందూ॥ క్షేమ॥

వరన॥ ఉత్తరోత్తరులు - చిత్రజాతకులు - పుత్తమమతులు ప్రజ్ఞాన్వితము - చిత్రప్రబలులు - రాజాన్వితము॥ కిడ్కి॥

మాటలు. ఆత్మతోత్తములు యెందుబోయినో యందులేదు సంజే హింపక ముందు నీనందనుల గనుగొందు ఆనందము జెందును పరవ్యభంకు. వ్రలు కుశలమేన తెలుపు గాన.

దర్శన|| వ్రడురాజ బింబాననా - నయ్యారి నడురాజ గజగామనా కడు బెళుకుచూపులనా - గనుగొన్న యెడ నాదుమదినిలుచునా||

వర్ణన|| వివవినవమ్మా - యదియెవతమ్మా - బంగరుబొమ్మ ముద్దులగుమ్మ - కాంతులుజమ్మా - చక్కెరబొమ్మ - చక్కనికొమ్మ సరిలేదమ్మ - యాసతికురులు - యా సతికురులు - తుమ్మెదగిమ్మలు తెరవాతోడలు - అరటులబోలు - యాసతిచెనులు - భిరుచూకులు పణతీకనులూ - కలువలబోలు|| కీడ్క||

మాటలు. అక్కయ్య నీ ఆలయమందు నొక్కమదిచిన యెను గను దిఃఖరించె నడుపు గలిగిన యీ జగతియందు అధిక లావణ్యనుందరి శిఖామణి యిది సెవతి దీనిపుభయ కుచమధ్యమందు నాపుల్లంబుచక్క రాదేమిసేతు దీని ద్వంద్వకుచ ఘరుషంబుచే నశియించెనొ విరహాసంతా పాగ్నిచే కరిగెనొ దీనిలావణ్య సుధాసముద్రమందు ముణికెనొ దీనివయస్సనే కాంతారంబందు మన్మథుండనే తస్కరుం డపహరించెనొ నాకు ఆశ్చర్యము తోచుచున్నది అక్కా నాయందు అక్కరదలంచి నన్ను దక్కించుకొన నలెను దీనినా కొనగూర్చవలెను.

దర్శన|| తరుణియరుకుచములందూ - నామనుసు యిరువుకొనితిరుగ దిందూయిందూ - బిరుసుతోనరిగి కరిగినదోమందూ - కురుమా క్షి నెరుగ డేమనందూ - యిందూ|| డేమ||

వర్ణన|| యీసఖిమోము - చంద్రునిసమము - తెలిపెద వినుము - నామనవినుమూ - నన్నుగను గొనుమూ|| కీడ్క||

మాటలు. యీయింతి కళంకరహితమయిన గాకేందుముఖి సొగసు వయ్యారి మన్మథునిచేతి కఠారి విజితగడగమనకలకంఠికమలనయన దీనినా కొనగూర్చు నామది సంభ్రమముదీర్చు.

సైరంధ్ర సుధేష్ఠతో అనుట.

దర్శన|| వచ్చిసవారెవ్వరొమ్మా - నచియింపవమ్మ|| ప|| చూచి యతముదాచకచై జూచియు దురార్చకముల - కీచకుడని పలుకగాదగునా రాచవాడలోనా|| వచ్చి||

సరస్వతి చూడుచున్నాడు - యిలుకవివేడు పైబడువాడు - నేడెనా
తాడు - నీలమ్మాడు - తెలియగ లేకు - నుక్కాచూడు! కిడ్నీ!

మాటలు. యీ రాచనగరిలోపల సతులజూచి నిలువనోపన నీచ
వాక్కులు బలుకుట కీచకునకు వుచితమేమమ్మా కూడదని తెలుప తగు
నమ్మా.

దర్శు. ఇంతిగోబలవంతులు నాకాంతులు గంధర్వులేవురు - పృంతుర
నును తెలియగబోడూ - నిభ్రాంతుడీడూ! వచ్చి!

వర్ణన. వినునాపతులూ - వినునాపతులూ - విలసినితులూ -
బలసంయుతులూ - దేనా కృతులూ - మర్జనహతులూ - గంధర్వులూ!
కిడ్నీ!

మాటలు. ఇంతేగాక నాకాంతులు మహాబలపరాక్రమ వంతులు
గంధర్వులు యేవురుగలరు దుర్మదులదృంచి వేతురు తెలియజాలదు వ్యర్థము
గా చెడిపోగలడు.

దర్శు. గురుతరముగకురుమాతి శ్రీహరినిసన్న తనకీయయమ గుగు
తుగిసిపైస తెల్పవె తరముగాదనవు! వచ్చి!

వర్ణన. వినువినునాతి - వీనికినితి - లేదెఖ్యాతి - తెలుపుమురితి -
యిదిప్రఖ్యాతి - కురుమతిహరినె - కురుమతిసె - నమ్మితిమదిసె యిటుల
సదగునే! కిడ్నీ!

మాటలు. శ్రీకురుమార్తి హరిని నిరతియు నమ్మిన తనకీమణి యని
తెలుపదగునమ్మా బంగరుబామ్మా.

సుధేష్ కీచకునకు బుద్ధి జెప్పట.

దర్శు. శోకవరాళి! పరనారీమణులాయీ పగిదిమోహించుట తర
మేమన్నా - శిరియునాయువుదీనాక్షిణిచుతమ్మాడ తెలియవన్నా! ప!

వర్ణన. వినువినునన్నా - యిదితగదన్నా - పరస్త్రీయన్నా యెవ్వరు
విన్న నవ్వేరన్నా - నామనవివిన్నా - మేలగునన్నా! కిడ్నీ!

మాటలు. పరస్త్రీదోషముచేత బహుమంది హతమై పోయినారు
పరస్త్రీల గవయట పరద్రవ్య మపహరించుట పరనిందలు సెల్పుట యీ
అపరాధులకు దూరమోదురని పెద్దలు బలుకుదురు వద్దుపోవన్నా బుద్ధివిన
వన్నా.

దర్శు. అందారివలె నొక్కటడుదానికి యంతాయెందుకన్నా - గంధ
ర్వులేవురు గలరు దీనికిపతులు తెలియవన్నా! పర!

వర్ణన॥ పినుపినుకోరి - యిదిపరనారి - మనసిటుగోరి - చివరనోరి
వోషకారి దుష్టాచారి - యాలర వోరి॥ కీడ్క॥

మాటలు. యీలోకమందు అనేక స్త్రీలుగలరు అందరివలెయిదిచక్క.
అడవి యిదిగాక గంధర్వలసతి యిది యందరవలెకాదు మందగ చును
దండనకు లోబడకు తమ్ముడాచెడకు.

దర్శన॥ కన్యాదాసీలుసీకూయెన్ని కావలసినా వున్నారన్నా అన్య
భామలబొంది హతమయ్యి బోవుటయెందుకన్నా॥ కన్యా॥

వర్ణన॥ నాగృహమందూ - కోరినవిందూ - వున్నానిగదూ - సేవన
సూదు - కోరిమియిందూ - చూడుమియిందూ - యీచెలుల గూడు
కీడ్క॥

మాటలు. అనుజా నా మందిరంబులో నీవపేక్షించిన వచనమును
కూలిచెద వినుమా సుఖము గనుమా.

దర్శన॥ ఇచ్చులేనియితి నెనయాగ అవకీర్తి నచ్చుటన్నా - అచ్చున
కురుమూర్తి - హరియునీమాటలు మెచ్చడన్నా॥ తర॥

వర్ణన॥ దీనివతులూ - బలసంయుతులూ - దేవాన్వితలూ -
ప్రజ్ఞాన్వితలూ గంధర్వలూ - విలసితనుతులూ॥ కీడ్క॥

మాటలు. వరే మూఢ యిచ్చలేనటువంటి మచ్చకంటిని కొంత
వచ్చును అవకీర్తి మెచ్చడు కురుమూర్తి అచ్యుతుడు పూర్తి.

కీచకుడు సుధేష్ఠతో అనుట.

దర్శన॥ భామామణియీమానిని - కామిచితిభోగింపని॥ భా॥ పు
సోమునునోమినా నోమిఫలింపగ - వేమారును నామానన మేమానిని
కాముడేసె॥ భా॥ అక్కరో యీచెలి చక్కనిదానిగనీ - చక్కముగనక్క
ముడు - తిక్కమొగముక్కాడేసె॥ భా॥ చానమొగముదాలు చంద
మామనుబోలు - దీనిబోలుదాని పనిబూని దివిగానిగనా॥ భా॥ భూమిని
కురుమతిధామునకభిసతి - ప్రేమామున నామాననకామములుదీసికెటు॥ భా॥

సుధేష్ఠ కీచకునకు తిరుగా బుద్ధి జెప్పుట.

దర్శన॥ మన్నించినామాటవినుమా అన్నా యిటికిజనుమా - అని
ప్రతిను నీవాసింపగబోతె పాపమగ్గలమాను గనుమా॥ అన్నా॥

వర్ణన॥ అన్న విగరా అన్న విగరా - నా యన్న విగరా యిటికి
జనరా - యిది హితమటరా - తెలిపెద విగరా - తమ్ముడ విగరా॥

మాటలు. తమ్ముడా వినుము. అని మమ్ముపేరనినది అత్యాచారముగా
మాటలు బలుకకూడును చక్కముగ చక్కపారితోయి యిచ్చెను

పనిచెప్ప మేమే వెదతుము. నీ మనస్సునకు తెలియక మదోష్ఠ త్తత చేత యీ మెను యీలాగు బలుకుట మరియూద కావ, దుష్టా, పనమ పాపిష్టా.

దర్శన! దుర్మార్గులను యమధర్మాడు శిక్షించు దుర్మార్గ మిదియాల యాలవినుమా - అన్నా యింటికి జనుమా॥ మన్నించి!

వర్ణన! దుర్మార్గుడంచూ - యెముడునెంచూ హరిశిక్షించు తెలి పెదనంచూ తెలిపెదవినుమూ - సుఖమూ గనుమూ - నన్నుగనుమూ॥ కిడ్క॥

మాటలు. వరే దుర్మార్గ వినుము. ఈ భారణియందు దుర్మార్గుల యిన పురుషులను యముడు శిక్షించును నీవాపె నశిక్షించక జనుమా నా మాట వినుమూ.

దర్శన! పరసతిబొందిన దురితాము లేతెంచూ - కురుమూర్తిహరి మెచ్చునుమా - అన్నా యింటికి జనుమా॥ మన్నించి!

వర్ణన! హరిమెచ్చుదూ - హరిమెచ్చుదూ - శ్రీహరి మెచ్చుదూ - మతిలోమెచ్చుదూ మతిలోమెచ్చుదూ శిక్షించగలడు - వినునాతోడు - బ్రావగలడు॥ కిడ్క॥

మాటలు. బలాత్కారము చేత పరసతులను బొందిన పాప మగ్గుల వకానూ వినుము నేడు తెలిసి చూడ.

సుధేష్ఠకు కీచకునికి వాదం దర్శన.

కీచ॥ అక్కరొ వినుమా - అతివరో గనుమా - పెక్కు మాటలాడ నీకు ప్రియము గాదమ్మా॥

సు॥ అనుచా వినరా - ఆత్రమేలరా - మనసు నిల్వజాలవిత మరు లుచాలుర॥

కీచ॥ యింత చక్కనీ యింతినీ గని - మంతనమున నోర్వజాల మానినీమణి॥

సు॥ గరుడగమనునీ కురుమతీశుని - నిరతము మది మరువకాను స్మరణ జేయుమా॥

తిరుగా కీచకుడనె దర్శన.

యెన్ని జెప్పిన విననమ్మా - యీ వన్నెలాడిని విడువా నమ్మా॥ ఓ॥ మన్ననతోడ నీ సన్నిధిలోపల ప్రస్తుండుకే నేను నిన్ను వేడితిగాని॥ యె॥ యెంతో చక్కనిదీ ఈ యింతీ - మరునికాంతినగూ పూలబంతీ - మంతాన మునకు నామందీరమున నుంటె - కాంతలలోన మన్నింతు యీ కాంతనూ యెన్ని॥ నిజమాయే మోహమాయే - యెమె తెలుపరానిది చిత్రమా

యే - అలుకపడక నన్నా ఆదరించనమ్మా - తెలుపుదు కురుమూర్తి
తెలిసేటట్లుగ నీకు॥ యెన్ని॥

వ. కీచకుడు సైరంధ్రపై మోహముచే తత్తరపడి ఆ సుందరీ
మణిపై బడు సమయము గురు తెరింగి సుధేష్ఠ కీచకునకు మరుగు మాటల
చేత నీ తావునకు పంపించగలనని నుడివిన కీచకుడు పోయిన తగుహ
నా పతితో యిట్లనియె.

దర్శు॥ పోపోగదే - పోగదే సైరంధ్రవేగా॥ పో॥ దాపురమైనాను
రా చా మకరాగావేగా॥ పోపో॥

వర్ణన॥ వేగమేపోవే - సురగానితేవే - అమృత్యు పోవే బరువడి
రావే తడువేలపోవే - నామన వినవే॥ కిడ్క॥

మాటలు. పణతి సైరంధ్రీ జనశిరోమణి వినుము నా తమ్ముడైన
కీచకుని సదనమునకుబోయి ఈ గిన్నెలో సురగానితేవే మధురవాణి
పున్నాగవేణి.

దర్శు॥ రత్నపుగిన్నెలోన అతిమధురాపూసురా - జతనముగానూ
దేవే అతివ సైరంధ్రీవేగా॥ పోపో॥

వర్ణన॥ పిలచినచాలా - పిలచినచాలా - పలుకవేలా అల
గుటమేలా తెలుపవెబాలా - వలువదుపేల - నిలుకడలేలా జే
యగమేలా॥ కిడ్క॥

మాటలు. వజ్రవైడూర్య నీలగోమేధిక పువ్యరాగ మరకత
మాణిక్య స్థితమైన యీ చవకములో మిక్కిలి అమృత తుల్యమయిన
మదిర పదిలముగదేవే మదకరిగమన యిందునిభ వదన.

దర్శు॥ ఘడిఘడియాకూ నోరూ తడియఁడిగీ నాదికా - నిడిదిగూడగు
వేగా కడువడినడుగిడూ॥ పోపో॥

వర్ణన॥ దయరాద - దయరాద - నామీద దయరాద - నడగ
లేదా - కొనియాడగలేదా - నాతో వాదా॥ కిడ్క॥

మాటలు. కడువడిగా నడుగులిడులిడు విడుపు సీయడలనున్న
అనుమానము నోరు తడియఁడిగినది నిడుదిగూడదా తడయ నేరగు కడువేగ
జనుమూ నామాట వినుము.

దర్శు॥ కురుమతీశునీకృపాశిరమునధరియించి - నాయవరజునింటికి పో
యి - సరగునాసుర దేగా॥ పోపో॥

వర్ణన॥ హరికృప వేగా - హరికృప వేగా - శిరమునబాగా - ధరి
యించివేగా - పోగదేవేగా॥ కిడ్క॥

మాటలు. హే కీరహాణి నా మనవాలకించి ను సవతి శీఘ్రముగా
దెమ్మా సామాట సమ్మా.

సైరంధ్ర సుధేష్ఠతో అనుట.

దర్శ్య॥ ఏమనవలె నిక ఏమని తెలుపుదు - భూమిపాలు రాణి
కోమలివిభునితో॥ ఏమ॥ నీచపు మాటలు కచకుడాడగ - చూచినదా
నవిటుదాచగ నేటికి॥ ఏమ॥ సమ్మతీగానిను నేమనములోపల నమ్మినదాన
నిటుబొమ్మని పలుకుట॥ ఏమ॥ పరిపరివిధములా - మొరలిడ నీమది -
కరుగదు కురుమతి హరిమిచ్చడిరీతి॥ ఏమ॥

సుధేష్ఠ సైరంధ్రతో అనుట.

దర్శ్య॥ మదిరెడేగా పోగాడేవేగా - అతిముదముతో బాగా॥ మ॥
ప॥ పదవేఅనుజని సదనమునకువేగా - సరగుననురదేగా॥ మ॥ యిన్ని
దినములూ నా గృహమందూ - హితురాలనుకొంచూ నున్న నాతో
మాటలివావమ్మ - మగువరాయేచుందూ॥ మ॥ పంతమేలాయితినాతోడా -
యింతకులోగానూ - యంతదెలుపాగాను వినవికనూ॥ మ॥ తరుణిరో
నామాటచేకొమ్మి - తలచెద విక సుమ్మి కురుమతి శ్రీహరిని నెర
నమ్మి॥ మ॥

మాట. ఇన్ని దినములు నా గృహమందు నున్నదానవనిన్ని నా హితు
రాలవనిన్ని అత్యంత ప్రియురాలవనిన్ని కేనలమున నమ్మికగలదాన వనిన్ని
అతిరహస్యమైన ముచ్చట తెలుపనై నది, యెందుకనిన యీ ధాత్రియందు
మధ్యపాసము నిషిద్ధమని పెద్దలు దూషించెదరు విక్కిలిగా గోప్యముచేత
తెలుపనై నది సైరంధ్ర వినుమూ అతి శీఘ్రముగా జనుమూ.

సుధేష్ఠతో సైరంధ్ర అనుట.

దర్శ్య॥ యెటువలెబోదు నెకొమ్మా - నేనెటువలెబోదు నెకొమ్మా॥ ప॥
నీచుడైనయాకీచకుసదనము - యెటుబోదు నె - యెటుబోదు నె॥ యె॥ సింహ
బలునిసదనంబునకునే - యిమ్ముగ నేపోజాలనే॥ యె॥ పరిపరివిధముల మొర
లిదునామది - కరుగదు కురుమతి హరి సాక్షిగనే॥ యె॥

సైరంధ్ర సుధేష్ఠతో అనుట.

తగదమ్మా నను బొమ్మనిపలుకుట॥ త॥ ప॥ మగువారోపగతూ
నీమందీరమునకును॥ త॥ వినలేదాకీచకుడాడుమాటలు వినలేదా - మన
మూసకనికరముమాసి యెటులాడగతగదితొలుతయింటా నిలచెవేళలో
తొలుతనే చులకాని పనులు గొనవచ్చునలేదా॥ త॥ సైరంధ్ర జాతుల
వారి కెందైన సైరంధ్ర - విసులగురుగారి సురదేగా భూష్యము॥ తగ॥

అతివారో ఏవురు గంధర్వులుపతులు - నాతె మొనరించేరు హితవుగాదిది
నీకూ॥ త॥ కరుణించూ మనగా నామొరవిను కరుణించూ - విరుబొణికురు
మూర్తి హరిమెచ్చ డిమాట॥ తగ॥

మగుడి సైరంధ్రీ సుధేష్ఠతో అనుట.

దర్శ॥ న్యాయ మీమో యిది శ్రేయమా యిటుబలి కేది - తోయ
జాసనా యేమిందూగూడెనె - నీ వినవే తోయజా॥ న్యాయ॥ న్యాయము
గాదూ - న్యాయముగాదు న్యాయ॥ ధర్మముగాదు - యాయకవాదు -
పూరికపోదు - నీదయలేదు - ఏమననీదు - మనుసుకు రాదు - యెఱు
వలెబోదు॥ కిడ్క॥

మాటలు. రాజరాణివైన సుధేష్ఠ వినుము మహాకూరుడైన
ఖలుని ఆలయమునకు నన్ను బొమ్మని ఆజ్ఞాపించితే నాయత్నములేకు
నీవు పంపించేది వ్రుతియుకాదు.

దర్శ॥ అనుజగృహమునకూ - నన్నునంపబోకుమనుచూ నిన్ను
వేడుకొనియేదా - నీవువినవే॥ తో॥ న్యాయ॥

వర్ణన॥ గనునంపబోకు - ననుచంపబోకు - మనమునసీపూ -
యిటులాడబోకు - తెలియదనీకూ - కోపముగూకు - పాపమునీకు॥ కీ॥

మాటలు. నీ అనుజని గృహంబునకు నన్ను బాపించేది న్యాయ
మాకాదు సీతమ్మడు నిను గనుగొనవచ్చినప్పుడు సీతెనుక నేను వదిలిపూ
డగా సీతమ్మడు ననుజాచి ఆడగానిమాటలు బలుకుట వినలేద అమ్మా
విరాట్ భూపరునికొమ్మా.

దర్శ॥ మదుగొని తేగానొక్కామదవతీ నంపూమికా - సదమాల
మతిబోగా - జాలనునే - నీవువినవే॥ తో॥ న్యాయ॥

వర్ణన॥ మధుగొనితేగా - మధుగొనితేగా - మగువనుజేగా
బంపుముబాగా - తెలిపెదవేగ॥ కిడ్క॥

మాటలు. శంకలకా నీ యింటిలోనున్న హంకజనూఖులలో యిది
కావక్కతిని కొంకక అంపుము నన్ను బొమ్మని బలాత్కారముచేసి కోపించి
బలుకుట సంభ్రమమా సుధేష్ఠమ్మా.

దర్శ॥ కురుమతినిలాయనికగుణగలదాపావనీ - పరిపాలింపూమని
ప్రార్థింతునే - నీవువినవే॥ తో॥ న్యాయ॥

వర్ణన॥ కురుమతిహరిని - కురుమతిహరిని - మందరిధరుని పాప
విహరుని - శ్రీరమాపతిని - నమ్మితిమదిని కొనియూడెదమతిని॥

మాటలు. కురుమతిగిరి మందిరుడైన శ్రీహరి కరుణాకటాక్షం
బుసకు పాత్రురాలనైన శరదించుముఖ పరిపాలింపవలసినది శరణాగత
నయి ప్రార్థించెదను మరిమరి చెప్పనేటికి ముమ్మాటికి.

సుధేష్ఠ సైరంధ్రితో కోపించుట.

మ త్తకోకిల॥ ఉ త్తరంబులకిటునే ప్రత్యుత్తరంబులుజెప్పుగా - యు
త్తరంబదిగాదుమానినియుక్తులెల్లయుడుంగుమా - యెత్తవేవిస్తళ్ళు తో
త్తిన నెంతమంది భుజించిరో - మొత్తముకెనెదెల్లుమన్నటు ముందునా
మిలలాయగా॥

సైరంధ్రి దుఃఖించుట.

దర్శు॥ శోకవరాళి॥ యాలపుట్టించెనోబ్రహ్మ - అయ్యోపాపీజన్మా
యాలా॥ ఐ॥ చాలాగానాపూర్వకర్యావికాలాగుండ॥ యాలా॥

వర్ణన॥ యీజన్మమేలా - పాపీజన్మమేలా - బ్రహ్మకుమేలా -
పుట్టించనేలా వుండగనేలా - నిల్వగజాలా శ్రీహరిహేకృష్ణాద్వారకా
పురివాస॥

గీ॥ యిట్టిజన్మమేలపుట్టించెనోదాత॥ మొదటజన్మకర్మ మొనరగూర్చి॥
పరులచేతి భంగపడుమనివ్రాసెనూ - యేమిసేతుకరుమ తీరకృష్ణా॥

వర్ణన॥ రంగరంగరంగా శ్రీపాండురంగా । ఖగతురంగా కరుణా
పాంగా నవమోహనాంగా అయ్యోశ్రీరంగా॥ కిడ్క॥

మాటలు. హరిహరి మహాకవ్వపుదిన మిదియు పరులవద్ద నుండు
టకు సరసిజోద్భవుండు నన్ను సృజించె నెందుకు దుష్టాత్మునిమందిరము
నకు పోయిరమ్మని అజ్ఞాపించి కోపించినందుకు యేమందు ఘనతపోనిధు
లైన మునిజనహృదయమందిరుడైన శ్రీకృష్ణమూర్తికి నాయందు శ్రీకరుణా
కటాక్షంబు లేనందున మానభంగకాలము ఘటించెను కన్నుగవల నశ్చ
జాలములు గురియుచు బంగారపుగిన్నె చేతగొని ముంగటికి జనుసమయ
మన కృష్ణా వాసుదేవ దేవకీనందన నందగోపకుమార గోవింద పంకజ
నాభ సన్నురక్షింపుమనుచు అంగనాకులమణి సర్వసదృశ వేణి.

దర్శు॥ కుటిలామంతాలూలోన - యిటులాడగానూ॥ యటుల
సైరింతునేనేనూ - కుటిలతమధువును తటుకునదెమ్మనుచు - హటముసా
ధించె యింకెటులనుధేష్టా॥ యాలా॥

వర్ణన॥ యీసమయమునా - నేసైందునా - యెవ్వరితోక
తెలుపుదుగానా - విధికృతమునా - తెలియాగానా॥ కిడ్క॥

క॥ నాసరివారిలోనాడిటు | జేసిన అవకీరికింక చింతలపలనెక |
మోసమునచ్చెను ధేష్ణయు | భాసురకురుమూర్తిరమణ భక్తో
ధరణా॥

వర్ణన॥ దేవాదిదేవా | మహానుభావా - సన్నుభోవా
నీవెకావ॥ కీడ్ప॥

మాటలు. నేనేమిసేయగల పూర్వమందు యెవ్వరి కేమిదోషం
బు గల్పించినానో ఆసించితము నేటికి అనుభవించనాయెను దేవా దివ్య
ప్రభావ.

దర్శన॥ యెవరితోదెలుపూకుందూ - యివ్వళలోనిందూ - అ
పధిలేదింకానిందూ - ఆవనిపాలునిరాణి కరుణలేదిందూ - దివిజాధీశ్వరి
కృష్ణాదిక్కు. నీనిందూయాలా॥

వర్ణన॥ శ్రీవాసుదేవ - మహానుభావా - సన్నుభోవా -
తెలియగలేవా - రాగం॥ శ్రీవారి॥

క॥ ఇంకెవ్వరితోదెలుపుదు | పంకజముఖరాజపత్ని పగసాధించెక |
సంకటముదోచమేనున | వెంకటరమణాసుకరుణ వేతోధరణా॥

మాటలు. యీ సమయమందు యెవ్వరితో దెలుపుకొందును బా
క్కగానని పామురీతినిైతినిగదా దేవా నాపై కరుణలేదా॥

దర్శన॥ కురుమతిశ్రీహరునిదలచీ - మరుగుననిలచీ - గురిగా
నూర్చునీజూచీ కరమూలూమొగచీ - కరుణతోబోహ్రా మనుచూ సుర
గిన్నెతా గొనుచూ॥

వర్ణన॥ ఎవ్వరితోను - దెల్పుగలేను యీవ్యాళలోను - మందర
పోనూ - సుధేష్ణాను - కోపముతోను పలుకగాను॥కీడ్ప॥

క॥ కురుమతిహరియని దలచుచు | మరుగున తానిలచి సూర్యమండల
వర్తిక | హరితాపార్థసజేయుచు | సురక్షిషకముచేతబూని సుద
తియు వెడలెక॥

మాటలు. యీ దినమందున యిత్యాది దరిశెనములేందున సారి
సర్వతర్యామి అనే న్యాయముగా సూర్యమండలమధ్యవర్తి నారాయణ
స్వరూపు డని సూర్యుంజూచి కరములు ముకుళించి నమస్కరించి కురుమూ
ర్తి హరినిదలంచి నరుగుచున్న సమయంబున కీచకుండా పైరంధి రావడం
గనుంగొని బహిద్వారంబున నిలుచున్న వానిం గనుంగొని పైరంధి
దుఃఖించుట.

దర్శ్య|| యేమి సేతుసమ్మయికా సీతపుమాలి గీచకూడూ .. కుటిల ముమదిదలచి వాకిటిలోనిలిచెనూ|| యేమి||

వర్ణన|| నేనేమిసేతు - నేనెందుబోదు - యంతకునోర్తు - శిగ్గుటు దాతు - సేవ్యరుబోతు|| కిడ్క||

మాటలు. యేమిసేతుసమ్మ యిందుకు ప్రహయముతోచ దాయను నారానడం గనుంగొని సీచాత్ముండై కీచకుడు కుటిలమనస్కుడై బహిద్వా రంబునందు నిలచియున్నాడు దుండగీడూ.

దర్శ్య|| మదిరకొరకువచ్చి వీసినదనమందుభంగ మొందా - మొదట బ్రహ్మదేవుడు నానొదుటవ్రాసెనో|| యేమి|| ప|| సురకైరాగా - చూచియువేగా నీచుడుబాగా - వాకిటిలోగా దాచుకొనగా - దెరపు గానా||కిడ్క||

మాటలు. సరవరాగణియైన విరాటభూనరుని భార్యమణి మరుగు చేసి యనుజునిటిలోగల సరసమైన అతిత్వరితముగా దెమ్మనిపంపి నందున దుర్మార్గుని మందిరంబునకువచ్చి చిక్కుబడి పరిపరివిధంబుల దురవస్థలెంద మని పరమేష్ఠి నానొదుట వ్రాసెనేమోకదా హే భగవంతా రుక్మణీకాంత.

దర్శ్య|| మరలపోదునంటినేని .. మచ్చరించుయాసుధేష్టా - తరముగాదయింటనుండా - తగదుపొమ్మనె|| యేమి||

వర్ణన|| హేభగవంతా - రుక్మణీకాంతా వరశ్రీమంతా - కరుణాస్వాస్త - నామొరవిత - తెలియవిత - యీశ్రీమాంతా - గలిగెను చీత|| కిడ్క||

మాటలు. వెనుకకు తిరిగిపోతినాయన గనుగొని సుధేష్ట మనము గాకోపించి నామందిరంబున నుండకూడదని నిందించి నిరాగరించితే యెందు బోగలను కృష్ణా ద్యౌరకావాస సుజనమనోల్లాస.

దర్శ్య|| దరియుదాపులేనిదాన - దైవమాననుబోవ నీవె - కురు మత్రిశ్రీగిరివరేణ్యాకోరిమొక్కదా|| యేమి||

వర్ణన|| దరియుదాపు - లేదికపాపు - యిళయుదాపు - యేసతి నోపు - కుటిలునిమాపు - గొనకొనిసేపు|| కిడ్క||

మాటలు. దరియుదాపులేనిదాననై పరితపించి ప్రరిల్లా చిక్కుబడిన పక్షిచందంబున పట్టుబడి మొరబెట్టుచున్నాను నేను అనాధను ఆదరింప వలసినది కిరుణాపయోనిధి.

కీచకుని మాటలు. వారణము నడుకలొ దూరమున రాగా గని నారీ

ముణిబిచూచి కోరికెల్లలియించెనని చాలా సంతోషమున గావ్యరంగున సలిచి
నారీవయ్యారి, సుకుమారి సుందరీ రాయని కీచకుడు మోహితు డాయెను.

కీచకునికి సైరంధ్రీకి వాదం.

దర్శన్|| సుందరిసిరు లొందవె నా మందిరామందూ - నామండి||
పల్లవి|| యిందువదనకుందరదన - పొందుము అను వొందనాతో|| సుం||

వర్ణన|| సుందరియిందు|| సుం|| నన్నాబొందూ - సౌఖ్యమునొందూ
నాగృహమందూ - వ్రండుమిథిందు - అనుదినమందు-తలచెదనందూ|| కిడ్కు||

మాటలు. హేసుందరీ మందగమన చంద్రవదన పురగవేణి చిగు
రాకు బోణి ముక్కంటి కంటినుండల జేగొంటుపడని తుంట విలుకానిచేటి
చిలుకా పలుకుము సుధలోలుక.

సైరంధ్రీ దర్శన్|| చెల్లదునీవన్న పలుకులెల్ల విడువిడూ - కిల్లగగు
నాప్రాణవల్ల భుడుల్ల నేతురు నిజముగా నిక|| చెల్ల||

వర్ణన|| వినుపినరోరి|| విను|| దుష్టాచారి - రామునినారి - సీతను
గోరి - రావణుడోరి - చెడెనువారి - నాపతులోరి - బల్లిదులోరి - తులు
వపువారి|| కిడ్కు||

మాటలు. వరె మండగీడ మెండుబలుకకుండుము యీ భూమిపడి
మందు నాపతులు గదాదండ పాండిత్యమునందు భుజబలోద్దండ ప్రసూపి
శిఖామణులు నీకండగర్వముచేత బలుకబోకు. నీతుండము ఛండించి చండా
డక విడువరోరి దుష్టా పరమ పాపిష్టా.

కీచకునిదర్శన్|| నన్ను బొందినసౌఖ్యమూ పున్నదియాధిక్యమూ - వన్నె
లాడినిన్ను విడువనన్న మాటది నిక్కమూ|| సుంద||

వర్ణన|| తాళగజాలా - తాళగజాలా - నిల్వగజాలా - యిది సీకు
మేలా - ననుబొందుబాలా - యికజ్యాలా - సైపగజాలా - వోర్వగ
జాలా|| కిడ్కు||

మాటలు. హేమ త్తగమన నాతో పొందియుండుటవలన సౌఖ్యము
గలదు నిన్నిడువబోను నిక్కము చిత్తజచేతి నుత్తమాస్త్రము మాత్తుటచేత
చిత్తము తత్తరించుచున్నది నాతో కూడవలసినది.

సైరంధ్రీ దర్శన్|| దురభిమానముడుగరా - గర్వముతో చెడగురా -
మరువకయి త్తరినిబ్రోచు - కురుమతిహరియుగలడు|| చెల్ల||

వర్ణన|| దురభిమాన|| దుర|| దుర్మదమూనా - ఇటులనుగా యిదిహిత
మానా మానాహీనా - యేమిటుదగునా - యిఘనితోనా-మాటాడేనా-
నామనవినినా - బ్రతుకుగుగానా|| కిడ్కు||

మాటలు. వరైమర్మదాంధ నీదురభిమానముడుగు పులికిపడకు గర్వముతోచెడకు అనాధరక్షకుండైన కురునూర్తి హరి గలండు పూర్వేప్రంధూ.

కీచకుని దర్శ్య|| ఉడుపాననకడు ముదమున నొనగూడుము నాతోడను - పడతీనాయడగలధన - ముడుగకసీకిడుదునూ|| వ్రడు||

వర్ణన|| వ్రడుసలివదన - వేడజాలుదునా - పడతులలోన - ప్రౌఢప్రగానా - కడుమోదమునా - వేడితిగానా|| కిడ్క||

మాటలు. వారిజానన నీసౌందర్యము జూచి నామస్సు నిల్వనోపడు నారీమణి నన్ను చేరియున్నట్టాయన యీధారుణి సౌరాజ్యమంతయు నీదే గద బాలా యింత జ్యోగేలా.

దర్శ్య|| జగమునుతగమోహింపగ చిగురాకడిదముబాకున - పగచే విడికెక్కువగా - మగువానిను సృజియించెను|| వ్రడు||

వర్ణన|| చతురాసనునీ|| చతు|| ప్రతివేబూని - రతిపతివానిగూర్చెనుగాని - మదగజమాని - విడువగలేని - మగువాని|| కిడ్క||

మాటలు. యీజగతియందు అత్యాధికులైన విటులకు మనస్సుభేదింపును నీచూపుస్వరూపమనె మోహనాస్త్రము నామనస్సుకు తగినదాయను హరిహరవిరించి శక్రాదిదేవతల భార్యల సౌందర్యముకన్న హెచ్చుగాతోచబడుచున్నది మన్మథుజ్ఞాతి మత్సరముచేత బ్రహ్మవై మారొడ్డి నిన్ను జగత్తు భ్రాంతిబొందించు రీతిపుట్టించినాడేమో ఇంతేకాక నన్ను భ్రాంతిబొందించేకొరకు నిన్ను నిర్మించినాడో లేక యీ జగమెల్ల మోహించవలెనని సృజించినాడేమో యిందుకు నెటుడోచదాయను యింతీ దీర్ఘవే నామనోభ్రాంతి.

దర్శ్య|| చిలుకలవలే పలుకులు కోకిలములబోల్ సుస్వరములు కలువాకన్నులు - తెరచిజూచిన నిలువోపమ|| వ్రడు||

వర్ణన|| కలువలబోలు - కలువలబోలు - కన్నులుజాలూ - చిలుకలబోలు - పలుకులుచాలు - జగములుబోలు - నడుకలుచాలు చెవులబోలు - శ్రీకారములు - చీమలబారు - చెలినూగారు - చెలి నీకురులూ - తుమ్మెదగములూ|| కిడ్క||

మాటలు. వజ్ర వైడూర్య హేమలంకృతంబైన భోగమందిరంబు నకుఁ జనవలె నిన్ను గూడవలె సుఖించవలె వేగరావే సుఖించగదవే.

దర్శ్య|| మరిసరివీరీశరములునా|| వరహృదయము జొరబారగ తరుణీమణి తరమానా ధరకురుమతి హరి యెరుగును|| వ్రడు||

పక్షన॥ మరుశరములునా - మసుశరములునా సరహస్తనయము
నా - జొరబరగినా - తరమికనగునా - అరమరతగునా - అరసింద
నయనా - సరసిజవదనా - నిర్మలమైనా - పద్మనయనా॥ కిడ్క॥

మాటలు. మదనుని బాణములు నా హృదయము జొచ్చి భేదించు
చుచున్నవి వినవే పద్మనయన నీ హృదయమందు కరుణ గలుగజేల నద
నములోకి పదవే నిర్మలమయిన పరియంకమున పసియించూ త్వరగా
భోగించూ.

పైరంధి కీచకునితో అనుట.

దర్శు॥ తరమేమిరోరియిటులన॥ త॥ ప॥ పరభామలయ్యాదురూక్మ
లాడుట॥ తరా॥

మాటలు. వరే కుటుంబముగలవాడ వినుము పరనారీమణుల దురూ
క్మలుబలుకుట తరముగాదు పాపమేతెంచుచు నీపురము భేదించుచు యున్న
డు శిక్షించుచు గుప్తాకుజనగణశ్రేష్ఠ.

దర్శు॥ అమరాధిపుడుగౌతమునిభార్యకై భ్రాసునిదేహమునిదగ్గము
లగుట విను॥ తరా॥

మాటలు. సురాధిపతియైనయింద్రుడు అహల్యపై భ్రాంతిచేత ముని
మందిరమునకువచ్చి జొచ్చినంతలో గౌతముడువచ్చి కోపముచేత శాప
మిచ్చినందుకు మైనిండ రంధ్రములాగును పరమ సుందరుల మోహింతు
నీకు ప్రచితముకాదు వట్టివాడు.

దర్శు॥ పాకశాసనునిపూతికి సహాషుడు - నాకముడిగిభూలోక
మందుబడె॥ తరామేమి॥

మాటలు. స్వర్గమేలుతుకు తగినవారలు లేరనిపెదకి సహాషునిదెచ్చి
యోగ్యులైన సురులందరు సింహాస్థానమున ప్రతిష్ఠించిన సహాషుడు స్వర్గ
మేలుతువుండెను. యిట్లు కొన్నిదినములు జరుగగా యుగ్రుని రాకియైన
శచీదేవిని సహాషుడు గనుంగొని మహామోహాంధకారమున శచీదేవితో
ననెను యేమనగా నేనుఇంద్రుడనైనందుకు యుగ్రునిరాణి నాకు భార్య
వోదువని బలాత్కారముచేత మాట్లాబోయిన శచీదేవి గడగడనగా భీతితో
సురగురుకడకుబోయి మొరళాయగా వారు తెలిపిరి వొకప్రపాయము వాడు
తెలిసినముచ్చటవిని తనగృహముప్రవేశించి సహాషుడుకు తెలిపెను యేమన
గా సప్తములు భుజములపై పొడిచిపెట్టి మోయుచు నీవుబుడలమునా
నుండి నాయుంటికి వచ్చిపట్టాయన నాకతీయని తెలిపెదను నిన్ను బొందగల

ననిచెప్పిన నహుమడు అమాటలకు సంతోషించి స పుటుమలరావించి అందలము వారికందలముమీద మోయించుకొని శచీదేవి మందిరమునకు బోగా మునులకు గోపంబువచ్చి భూమిమీద అందలమువైచి శాపమిచ్చిరి అందు నుంచి అజగరుడాయను వినుమూ వెస తెలుసుకొనుమూ.

దర్శ్య|| సుతసహోదరాభట యుతముగ రావణుడు - హతుడాయను రఘుపతిసతికొరకై|| తరా||

మాటలు. వరే కుచ్చితమతీ వినుము. శ్రీరాములభార్యయైన సీతాదేవి ని రావణుడు గొనిపోయి సుతబంధు మిత్రాదుల యుక్తముగా హతమాట వినవా దుష్టా పరమపాపిష్టా.

దర్శ్య|| పరమపతివ్రతగురుతుదెలియక - మొరగిన కురుమతి హరి శిక్షించును|| తరా||

మాటలు. పరమపతివ్రతలైనవారి గురుతులు తెలియక యితైరంగున బలికిన కురుమతికి గిరిమందిరుడైన హరి నిన్ను శిక్షించును నన్ను రక్షించును.

. కీచకుడు సై రంధ్రతో అనుట.

దర్శ్య|| విడువజూనేనీతి నుడువన్యాలనే - బడిబడి యాటుబలుకనే విడువజూనుపడతినిన్ను|| విడు||

మాటలు. పడతీ యీపుడమిలోపల నీతిశాస్త్రము లుగ్గడించి బిడి యముడిగి నానెడుట నుడువగానే నిన్ను విడువజూను కుందగడన రాకేం చువడన.

దర్శ్య|| చాలగమదిసోలెనే బతిమాలినగానీ - పాలుమాలినయ్యకు లునా - మ్రోలదెలుపనేలచాలు||

మాటలు. మరుని విరళగములు నా యురమునందునాటి పరితపించ గా వెరచి కరములు మొగించి సురతక్రీడకు అనుకూలంపుమని వేడగాను పర స్త్రీనని పతివ్రతనని పాపమని బెదిరించగా నేవిడుదునా కడువడిగా చంకనిడు కొనిపోయి నామందిరమంగు నీతో రమింతునుమ్మా మనసులో దెలుసు కొమ్మా.

దర్శ్య|| నీడిముడిగొనికడువడిజని - పడతినపుడుపుడమిగెడుప - నదర కుమని రవి భటులనుపిడిపించిరి యడచిరతని|| విడు||

మాటలు. పరస్త్రిబాంధుటవలన పాపమని నీతులుగ్గడించితివి పూర్వీకులవృత్తాంతంబు దెలుపగాదగను మొగవాండ్లకు బలాత్కారమే సద్ధర్మమే సరి హరిహరాదులకైన చెల్లినది ఏలాగంటె పదహారు వేల గోపికాస్త్రీలతో బాంధిన శ్రీకృష్ణమూర్తికి యెగ్గెమి దారుకావనమున మునిభార్యను బాంధిన సాంబమూర్తికి కొడువేమి అయిన మొగవాండ్లకు బలాత్కారమే చెల్లినది భామ సద్గుణశ్యామ.

దర్శు|| మొరయుమేనిభూభిసీదు దొరయకన్నుగవలతోడ - ధరణీశుని సభాకేగను కురుమతి శ్రీహరినిదలచి|| విడు||

సూర్యదూతలు కీచకునితో అనుట.

మాటలు. వరెనరె పరవారీమణిని హరిహరీయని మొరసేయగా దూరమునతడిమి పట్టుటకు నీ తరమా భరమా దుర్మార్గా నీవరగర్వమణంచుటకు కరకంతుడు మమ్ము బంపించెను వినుమూ కీచకాధమా ధట్టిచి రొమ్ముపగుల దన్నెదము నీచా మేమనేది సాచా.

దర్శు|| పుడవికిపడగెడ వెనుపడతుకనూ - వేగనడతుము పట్టుడి రోరిఖలుసీ|| పుడ|| అంటాగూడుము యింకాదెలియా - నినుతుంటలు కేతు ముదిబ్బలయా - మంటాలమారీకి హర్షాము గావించి - కంఠాముదెగ వేయకుంటె ముంతురుకార|| పు|| వనజాక్షి ధ్వనియంతావినగా - మముదిన కారుడంపించెను త్వరగా - మనుటాబేషైయుంటెమగుడనింటికి నేగూ అను మానించితివేని గొనిబోదుము యమపురికి|| పు|| హరిసర్వాత్మకుడాని యస వాదిభరితుడైయుండుటగనవా - కరివరదునిప్రహాదాని మొరవిని మును రక్షింపడె - తరుణీమణిబ్రావగ యీ కురుమతిశ్రీహరిజాలడె|| పుడ||

మాటలు. వరేమూర్ఖా సైరంధ్రమొర నాలకించి శ్రీసూర్యాంతర్యామి ప్రేరేపణచేత మమ్ము బొమ్మని యాజ్ఞాపించెను నిన్నడంచుట యాశ్చర్యముకాదు నీకు విధిప్రేతము వేరేయున్నది యింతాగో నీవు యమపురి కేగెదవు వినుమూ నీత్రోన జనుమూ.

వ. ఆ సమయమందా కీచకుని బెదరించి సైరంధ్రుని పట్టుకున్న రెట్ట విడపించిన సైరంధ్రిత త్తరముచేత విరటునిసభకు పరుగెత్తిపోయిన సూర్యదూతలు తమనివాసంబులకు నేగిన కీచకుడు సైరంధ్రుపై మోహముచేత దుఃఖించును.

దర్శు|| యెందుబోయెనో చెలియిందు లేదూ|| యెం|| ప|| బాలాగుణ జాలానుశీలావిరిగోలా - యిందూలలేదుమరి|| యెం|| యింతి పూబంతి

మరుదంతీ - చామంతీ - సంతాసముతో కాంతుకేళిగూడ|| కెం|| మరుడూ
తస్కరుడూ - విరిశరుడూ - పామరుడూ - నకగరుగ జేసెమరి|| యెం||
మతిసీకురుమతిని శ్రీహరిసీ- నామదినీదలచుచునుంటిమరి|| యెం||

వ. విరాటుని సభలో కంకార్యులతో సైరంధ్రుల తన భంగబాటు
దెలుపుట.

దర్శ్య|| కాననయ్యోయివ్వరి - తోనుదెల్పుగబాదు భూవరా - కా||
కన్నవారలూలేరూ - కన్నులుమూసినారూ - నన్నుకాలదన్నా గనుచు
న్నతీ సభకులెల్లా|| కాన|| ఆడబిడ్డలనుగన్న - ప్రాణులెవ్వరె నానేడూ -
జాతురుగానీ కూడదనజాలరైరి|| కాన|| ధర్మాధికంకార్యులూ - వోర్పుతో
నుండుటాలూ - దుర్మార్గునణపాజాలూ - కురుమతిశ్రీహరిగలడూ|| కాన||

మాటలు. ధర్మజ్ఞులైన కంకార్యులు రాజసముఖిమందుండి నాయొ
క్క పరితాపంబు చూడక మాటలాడక యున్నాగు వారికి నాయందు కృప
లేనిదోయెను పరమేష్ఠి నన్నుపుట్టించె నెందుకు యీ శ్రమపడే టుదుకు.

ధర్మరాజు సైరంధ్రుతో అనుట.

దర్శ్య|| విషువిడువడతి కోరికలుయింకా పుడమిశునెడనీ నుడువులూ
జాలూ|| విడు|| జనమూలు సుఖదుఃఖములనూ పూర్వమునజేసీ సంతాతా
మనుభవింపుచునూ - జననమరణములనొందుచునూ - యిట్లు వనజాసనుని
చేత్రవాయుపోకేనూ|| విడు|| ముందూహరిశ్చంద్రానలులు పురంధరాధిపుడు
చంద్రాహాస్యాడూ పొందరే యిడుమూల నపుడూపాంశుడునందు డింద్రా
ప్రస్తంబూనజూడూ|| వి|| మరియాదగాదు యీసభనూ చాలాపరిపరివిధ
మూలామొరలుబెట్టుటనూ పరమపతివ్రతలకునూ యీకాకురుమూ రిహరి
భోచు మరువాక యికనూ||

మాటలు. హే పడతీ రాజసముఖిమందుండి మిక్కిలి వదరుట మరి
యాదగాదు నీవల్లభులెల్ల శ్రీహరికి సమ్యక్మైన వారలు వినుమూ యిచట
నుండక జనుమూ.

భీముడు పిరటుని సభకు వచ్చుట.

మాటలు. మహిమెల్ల సదృశుడైన భీముడువచ్చి సఖినిజూచి హుం
కరించి భీమలోత్కటభృకుటినిటలమున ముడిబడునటుల సంఘటించి కటి

తటిమదర ఘర్షణంబొనర్చి కన్నుగవ కెంపుసొంపెసగ మిన్నిరిసిచూచి మల్లా శ్రమచేతనిలచి దుర్మథాంధుడయిన కీచకునికులము నిగ్మాలముచేయు తల్లి పున విశాలశాఖలచే యుక్తమయిన పెనువ్రూకునుచూచి పెరుక నాలో చించగా ధర్మరాజుజూచి భీమునకు కన్నునైగజేసి యిట్లనియె.

ధర్మరాజు మాటలు. వరెవరె రాజ సేనకులలో మిక్కిలి మంద మత్తులైన జనులారా! వినుడు వలలుడియెడ పాకముకొరకు దహించుటకు కావ్యములు లేనందున చెట్టుబట్టి వేళ్ళమట్టుగా పెకలించుకొరకు నచ్చి యున్నాడు వీనికి సంఘటించివున్నది మహాకోపము యిట్టియెడల వట్టికట్టెలు దెప్పించియిచ్చి సమ్మతమొనర్చుమని పరిచారకులకు చెప్పి అంపగా భీముడువిని వెనుకకు తిరిగిపోగా.

సైరంధ్రి దుఃఖించే దర్శనం హరిహరియిక యెవ్వరునన్ను నెరిగివచ్చు డినమందూ - మొరవినిండుడి వారెవ్వరు లేరిందూ - హరిగతి నీవందూ! హా||

మాటలు. పన్నగశయనుడు పాల్గొడిలికూతురు పతియైనవాడు నాయొక్క ఘనమైన ఆపత్తును పరిహరింపరాదో అనాథ బంధుండనే బిరుదు లేదో.

దర్శనం || కడుదుర్బోధనుసభనూ - నిడిపించిరి వలువలనూ హాహా అడివిలొ సైంధవు డొడిగొని పోవుటనూ - చెడుకీచకుడిటనూ! హరి||

మాటలు. యీముగ్ధురినుంచి బహుబాధతోచబడెను యోధాగిని. కురువతి సభలో వలువలు విడిపించెను రెండవసారి దుర్మార్గుడైన సైంధవుడు శిగబట్టుక యీడ్చుకొని పోయెను మూడవసారి యిక్కడ కీచకుని చేత కష్టమనుభవించనాయను యిందుండ దగను హే కృష్ణా! వినుమూ కృపాకటాక్షము గనుమూ.

దర్శనం || మమతయుమానెనో ధర్మరాజుడూ భ్రమలుడిగనో యుద్ధమునూ హాహా || సమయముగాదనె భీముడు నిపునూ సమబుధశృపుడు! హరి||

మాటలు. ధర్మహాని కాగలదని యుద్ధమునకుపోవచ్చు అన్న నూ జచ్చే భీముడుతిరిగి వెనుకకు జనెను. కిరీటి మరచెనో కులసహనేనాగులు యిరువురు ఖలునిసముఖమందునిలచి మాటలాడజాలరు బ్రహ్మకూల కథ కుడైన పరబ్రహ్మకు యెందుకు దలచరాదో కృపాకటాక్షములేదో.

దర్శనం || మరచిరిమత్తుతులూ - యిరివొందెను హమ్మతులూ కురుమతి హరి కెరుకగునూ సంగతులూ - గురుతరమగువేధలూ! హరి||

మాటలు. ధర్మజభీమాత్మన సకుల సహదేవబుత్తైన నాపతులు నామిగు కృపాకటాక్షము లేనందున దుర్మార్గులచేత అనేక బాధలు నొందనాయెను కురుమతి గిరివర మాదిరాధీశ్వరుడైన శ్రీహరికే తెలుసును నాయొక్కసంగతులు యిదియేమో చిత్రమూ వైవయత్నమూ.

న. ఆ సమయమందు ప్రాపదీదేవి భీమణచిత్తయై స్వస్థలంబునకు బోయి నిమగ్నియైనున్న సుధేష్ఠును మేలికగావిన్ని జరిగినవృత్తాంతంబు సవిస్తా గుణుగా దెల్పుగా నామె దుర్మార్గుండైన కీచకుని బిలిపించి శిక్షింప చేసెద ననిన తాపోవశమనంబుగాక భీమునితో తనభంగపాటుదెల్పవలెనని యోచిం చుచున్న సమయంబున సూర్యునితోడ తన దూత లేతెంచి సింహబలుని యుద్ధృతంబునివారించి యాజ్ఞ చేవిని విడిపించిన వృత్తాంతంబు తెలిపినంతలో సూర్యుడు అరుణకరణుండై కీచకుని చూచిన మాత్రమున దోషమేతెంచు నని యోచించి యీమండలంబు ప్రదక్షణంబుచేసి ఆ దోషము నివారించు కొనవలెనని పశ్చిమదిగ్భాగంబున సప్తాద్రికేగెను అట్టి సమయంబున సింహ బలుని మహాదోషంబు దిబ్బండులంబు వ్యాపించెనో యనగా గాఢాంధకారం బువ్యాపించెను సన్మార్గమందు ప్రవర్తించు పుణ్యపురుషులకు సర్వదోషం బులు జెందనివిధంబున నక్షత్రంబులు ప్రకాశింపగా పురజనంబులు రద్దిలేకుం డ నివారించుచుండగా సైరంధ్ర స్వస్థలంబు విడిచి జన భీముని వంటశాలలో గ నె.

దర్శన || తెలిపెదా యీజాడనూ - భీమునితోడనూ || తె|| ప|| కృప గలిగిని యాన్యపసతికీ నే - నుపచరింపగా కిపట మొనర్చెను || తెలి||

వర్ణన || తెలిపెదజాడ || తె|| భీమునితోడహహ - నామొగనితోడ - కీచకునిజాడ - రమణునితోడ || కిడ్ల ||

మాటలు. అపారవారమైనకృపగలదని పృథవిరాటుసతికి నుపచార మొనర్చుచుండగా కీచకుడువచ్చి నీచవాక్కులుచ్చురించి యామచ్చకంఠిని పచ్చనిల్లుకేళికి వచ్చునట్లు సేయవలసినదని మిక్కిలి అక్కరతో గూడ బోధించి పోయినప్పిమ్మట సుధేష్ఠుప్రపాయముచేసి అనుజనింటిలో నురగొని రమ్మనగా తరముగాదని పలువిధంబుల మొరలిడినా వినక బలాత్కారము చేసి యిందుండవలదని పొమ్మని కోపించిన మీద బంగారపు గిన్నె చేతగొని ఖలాని నుదిరమునకు పోయినంతలో దుర్మార్గుడైన సింహబలుడు అడ్డగిం చగా గిన్నె పాల్చెచి తిరిగి రాగా వెంటదగిలి కురులు బట్టిడ్చిన భాస్కరుని

దూతలు విడిపించి పోయినది వాతాత్మజునితో బాధించెద నా సగి సాధించెద.

దర్శన॥ ఆ మహాకూరుని నామమడచి నను - ప్రేమతో బ్రోచెడి యామహాత్మునకు॥ తెలి॥

మాటలు. ఇంతేకాక ఆ మహాకూరు నడంచుటకు దుర్వారభుజు బలపరాకప్రవిక్రమ సోముడగు భీముండు చాలబోలునని నిశ్చయమంది చక్కగా దెలిపెదను పురికొలిపెదను.

దర్శన॥ శిరివరుడగు శ్రీకురిమతిహరికి పరసేవకుడగు మారుతా త్మజుని॥ తె॥

మాటలు. మిక్కిలి భగవదనుగ్రహము గలిగిన మహానుభావుడు పరమభాగవతోత్తముల చరణసేవానిరతుడు దివ్యజ్ఞానసారంధరుడు శ్రీమన్నారాయణ దివ్యనామంబు తన హృదయమందు నిరంతరము ధ్యానించు పవిత్రమానసుండైన మహానుభావునితో గూడ తెలిపెదను యీ జాడ వేడుకతోడ.

(నైరంగి భీమునితో అనే దర్శన.)

కోవిదనుతమారుతాత్మజు - నన్నుబ్రోవుకరుణాతో మహారాజు - సనుగనుగొనలేదా కీచకుడొనరించిన బాధా మనమున దెలిసినదదిగాదా సన్నా॥ కో॥

వర్ణన॥ వినురాజు - వినురాజు - దినకరతేజ - కవివరభోజ - కల్పకేశ్వు , భూజు - వినుమహారాజు॥ కీడ్క॥

మాటలు. హేప్రాణేశ నామనవి వినవలసినది కడువడిగా నామెను వెంబడి వచ్చి పుడమిపై బడద్రోసి తన్నుగ రవిభటులు విడిపించి తెలిసి నడు కరుణజూడూ.

దర్శన॥ నాకేవురుపతులూ త్రిలోకము లెరుగరాజూ - నైకొన కుండితె మెచ్చరుబుధులూ - సన్నాబ్రోవుకరుణాతో మహారాజు॥

మాటలు. యీ భూమండలంబందు చక్కసరికి వక్కముగను గల గుటచేత అత్రిప్రీతితో పోషింతురు నావక్కదానికి పుద్గుట పురాక్రముము

గలిగిన యేవురు పతులుండియు నాకుభర్తలో లేక వ్యర్థులో యే మాయ
మీశ్వర్యము కీచకునికి గలిగె ఆదైర్యము.

భీముని మాటలు. అవునవును తప్పుగాదు నిజమాడితివి నారీమణి
యీనవఖండపృథివిలోనున్న సురనిలయమందు పాతాళంబులోగల వృద్ధుట
పరాక్రముల జయించిన వారలము రిపుతిమిరమార్తాండ సదృశులైనవార
లము అనాథుల మరుగుజేరుటవలన వ్యర్థులమగుట నిజమే సరి విడువవే
యీపాద్యటినుంచి నలుగురికే భార్యవై మెలగుము మలయజగంధి జనులు
మేలుకొనియుందురు హే కోమలాంగి ఆఖలుండెవ్వడో నాకుతోచదు రాజ
పత్నియైన సుధేష్ణతో దెలుపుకొనుము ఆమె ఆఖలుని బిలపించి శిక్షింప
జేయును మిక్కిలి రంతుసేయబోకు అవివేకులుందురు సందేహింతురు
భీను యిక్కడ నుండదగుడు జనుము యిదిగాక కరిపురాధీశ్వరుండైన కురు
పతితో జూదమాడి నుచితముగాదని నుడివితిని విననివాడాయను యుధిష్ఠి
రుండు దుర్మార్గుండైన దుర్యోధనుండు నిన్ను భంగపెట్టగ ఆసమయమందు
నూరుగురి దుర్యోధనాదుల మనిమివేయవలెనని యోచించగ ధర్మరాజు
కనుసంజ్ఞ సేయగా పూరకనే వ్రుటిని వనవాసముననున్న సమయమున
సైంధవుడు నిన్ను చంకనిడుకొని పోవుసమయమున వాని కీటడంగించితి నిన్ను
నీకొరకు విరటునిసభయందున్న పెనుమాకుబెరకి కీచకకులము నిర్మూలంబు
సేయుదమని యోచించుచుండగ ధర్మజుండు మరుగుమాటలచేత వెనుకకు
బంపించెను యింకా వినుమూ యిక్కడనుండక జనుమూ.

సైరంధ్ర భీమునితో అనుట.

క॥ అతివిక్రమశూరుడవని । ప్రతివీరుల నడచునట్టి ప్రభలుడవని నే
గతిమాలిదెలుపవచ్చితి ! బ్రతు కేటికినాకు భీమ ప్రభలస్తోమా॥

క॥ తిండికి మిక్కిలి ఘనుడవు । భండనమునకొరతగావు బ్రాహ్మణయిండ్లక॥
బుండెడుకూడెత్తుకతిని । కండలుబెంచుకొనినీవు కదలవు భీమా॥

దర్వు॥ మునుదుర్యోధనుడూ - మీదొరతనమునుగొనెఘనుడూ -
విను మముబ్రోచు కురుమూర్తీశూడూ॥ నన్నూ॥

మాటలు. యతీశ్వర సపుంసక పశుపాలక అశ్వశిక్షకులైన వార
లకు శాశ్వతైశ్వర్యయుక్తములైన యీచతుస్సముద్రపరియంత భూమండ
లము పరిపాలింప యోగ్యులుగారని అల్పులతో భజపరాక్రమము జూపుట
సామాన్యమని యోచించి దుర్యోధనదుశ్శాసన శకునికర్ణులు జూదమాడి

సకలరాజ్యము గ్రహించి మిమ్ముల వశవాసమున కంపించిన వారలైన గాక
మీయందు దుర్వారపరాక్రమ విక్రమశక్తియు క్రిగలిగియుండిన నీభూమండ
లము పడులపాలు గానేరదని తోచబడుచున్నది యిదిగాక కపటసన్యాసులకు
వంటలవాండ్లకు పశుపాలకులకు అశ్వశిక్షకులకు భార్యనై బ్రతుకుటకంటె
దాసిగలవారింట దాసిని వ్రండుటమేలు వినుము భీమా భుజబలపరాక్రమ
రామ.

భీమునకు కోపమువచ్చి సైరంద్రితో ననుట.

మాటలు. హే కుందగదన నీవన్నమాటలువిని కోపము సంధించెను
పుదరమందు అగ్నిప్రజ్వలిల్లినట్టు తోచబడుచున్నది ఆమందమతి ఖలుండెన్వ
డోచూపుము యీసమయమందు పట్టి బంధించి గదాదండముచేత మొట్టి
విడుతును సింధుశయనందైన శ్రీకృష్ణమార్చినిదలచి తెలుపుము వేగంబు
కుము.

దర్శు|| నొడవుపడతుకావా సీతడవుసేయకా - కుడియెడమయడి
మెలమెలపుతోపుడమిగెడపి మడియజేతు|| నొడ||

మాటలు. హే పడతుకా నీనొడవులు వినిన కోపమడరెను రడయ
బోను వానిపుడమినడచి పొడిపొడిజేసెదను కాలగాచెదను యధ్విరుని
యాజ్ఞా పారవారంబున తరించితివి అజ్ఞాతవాసముధగ మైసభిష్టాయన మరల
అరణ్యమునకు దుర్యోధనుడు బంపుననే భయము ధర్మజనకు గలగు యిక్కడ
కీచకుని వధించినపిమ్మట కౌరవాదుల పుత్రమిత్ర సహితంబుగా తెగఁబెట్టి
కాలుని పురంబునకు పంపినపిమ్మట మనకు శత్రువులు యెవ్వగులరు నేడు
తెలసి చూడు.

దర్శు|| విడువిడునీభయము నేడునుడియలోనేనడతుచూడు|| నొడ||
కురుమతిగిరివరునిచరణ స్మరణజేతునెరవధింతు|| నొడ||

మాటలు. తరుణీమణి తెల్ల తెల్లనై యొక్క దిక్కులు కలకలమని పలుక
జొచ్చెను పక్షిగణంబులు అల్లనల్లన యుడుగఁగంబులు మాశీనట్టు తోచు
చున్నవి కలకొలదిగా కుక్కుటంబులు కూయదొడంగె హేసభీమణి నీనేర్వ
చేత ఆఖలుని యీనాటకశాలకు ఉపాయముచేత బిలుచుకరమ్మా జాగ్ర
తగ బామ్మా.

ప. ఆ సమయంబున ద్రౌపదిదేవి భీమునివాక్యంబులు విని సంతో
షించి కీచకుని సదనంబున కేతెంచి కీచకునిగని సైరంద్రి యిట్లనియె.

దర్శ్య || మనసుగల్గెనురానీయందూ నినుబొందగానిందూ || మ|| స||
మును నేనునినుగనుగొనినప్పటినుంచీ - మనశీజవిరహవేదన బొందనాయను||
మ|| అనుమానించకుమానానందూ ఇక నైనయేమందూ అనుకూలించెను
రానేడిందూ - యికతడయాకముందూ - జనములెవ్వరికిని గనుపాడరాకుండ
జనుమాగరిడికిని|| మ|| నిలుచజాలని మోహమాయూ - మన్మథునిమాయూ -
వనువేమొవగవశమాయ - తెలుప రానిదాయ - పలపునిలుపుటకు నావశము
లేదాయ తలచితెనామది తల్లాడపడనాయ|| మ|| నన్నూ బొందినమీదానీవు -
అన్యసతులగైకొనవుకన్నులై తీచూడబోవు యింకానన్నుదలచేవు - యెన్ని
దెలుపునునుమహోన్నతికురుమూర్తినున్న శ్రీహరితోడు|| మ||

మాటలు. పరే కీచకా నామనవి వినవలసినది యేమనగా నీమీద
భ్రమచేత విరహవేదనచే దేహము పరవశమయినది మనసులో అనుమా
నించక గరడికిపోదమురారా అక్కడస్థశము విశాలముగ నున్నది మన్మథకేళి
గూడుకుందుము వినమూ వేవేగరమ్మా.

నైరంధ్ర కందార్ధము.

ఏరాకీచక పరకుమారా - యీరాపులేలమరుబారికినే - నోరువగా
లేనిచటికి - రారానీమమతీదర - రాజకుమారా|| రణరంగధీరరంజితహాగా -
నేరాములెంచాక యీరీతి ననుజేరి - శూరత్వమణిగానా సాగసు లెంచెద
నారా|| రా||

కీచకుని కందార్ధము.

నారీమణినేటికినా - నేరమువిడినాడిసుఖము - నొందింపగబల్ మా
రుక బిలచెదవికనా - కోరికసఫలత్వముదెలువలాయనేత్రీ - వచ్చెదనేను
కోరియారాత్రి - సారసపాణినాసరసజేరియధర - సారామృతమునిచ్చి సఖ
య సన్నేలుమా.

భీముడు శ్రీవేషము ధరియించుట.

ఎరవ్వి|| భీముడుతాకామినిరూపమునూ - గైకొనెజూడగనూ ప|| కో
మలాంగులకెల్లనుమేల్ బంటిమిగులగ నతికాంతి|| భీము|| కడువడిగాతానడు
గూలిడుచునూ - తడబడనడచుచునూ - పణతితోడగరడిజొచ్చుచునూ -
ఖలునాటజూచుచునూ|| భీము|| తెలియజూచెగరడిగృహమందూ - కీచకు

నిముందూ - నిలచివెడకెనాలుగుదిశలందు గనుగొనియెసందూ॥ భీము॥
 కురుమతిశ్రీహరిసీమదినిలిపి - మరుగున సతిచునిచి - సరగున నరుదెంచితిని
 దెలిపి - తామరులుకొలిపి॥ భీము॥

మాటలు. సరసిజాసన వెరువకుమని తనతెరువను మరుగుననుండ
 నియమించి కరచరణ బులుజరచుచు కీచకుని తనపూర్వభాగమందు గాంధీ
 విరహసంతాపంబుచే నిన్నుమరలుకొంటిననుచు వినిపించి కుగుమ్మార్చి
 వరాధీశ్వరుని దలచి.

కీచకుడు కామినితో అనుట.

మాటలు. వనితాకులమణి వినుము నినుబొందవలెనని భ్రాంతిచేత
 అన్నీదకములు నిద్రయు వదలితి యితరసౌఖ్యములు మరచితి మన్మథుని
 శరములున్ను నన్ను బాధించుచున్నవి మన్నించి సురతక్రీడకు అనుకూలించె
 నెవె యింతి తీర్పవే నామనోభ్రాంతి.

కీచకునికి కామినికి వాదం.

దర్శు॥ నారీవేగమె రావెరావెవయ్యాది - నే గనుదాను దారి
 నారీ॥ ప॥ నారీమరునికతారికులుకుమితారీ - సారెసారెకును కోరి వేసాడితి॥
 నారీ॥

మాటలు. హే బాలా ఆలస్యమేలా హరియంకము మీదికి
 రమ్మై కొగలిమ్ము యీజగమందు నన్ను మోహించని ప్రేమలులేందూ
 నీలవేణి చిగురాకుబోణి నా యింట గలిగిన వహదైశ్వర్యంబు నీచేగద
 బాలా తెలియరాద.

కామిని కీచకునితో అనుట.

దర్శు॥ ఓరి వచ్చితిరా నినుకోరి తెలుపును వినాఁ॥ వోరి॥ మీగ
 మీరిననుకోరినందుకును - మారుబాధికడతేచ్చిపొదను॥ గో॥ ఘనమైన
 పురుషులు సోదరులునాకు - తెలిసిన నీకు అనుమాన నుంచబోకు - దివ్యదీప
 ము నిను బోరాడగ - అనుకూలించెను గనుమిక సౌఖ్యమును- వో॥ సరగా
 కీచకుని మాటలు వినుచు - మెల్లన నడుగిడుచూ త్వరగా పరియంకముపై
 క్రొగిలిడుచు - వానిని గమగొనుచు - కురుమతి శ్రీహరిని దలచుచునూ-
 వోరి॥

వ. ఆ సమయమున భీముడు కీచకుని కురులుబట్టి విదళించిన సింహ బలుడు భీతిజెంది కురులు విడుపుమని కామినిని వేడుట.

దర్వు. తరుణీమణి కురులువిడచి కరుణతో ననుబ్రోవవే - యెరుగక నేనాడినమాటలుమరుపునుమ్మి మతిలోనుంచకు. తరు. విసువిడుసీపాద ములపై బడెద పణతిచూడ వె - వడలువణకదొడగెనిపుడు - కడుదయతో విడువవె. తరు. మరిమరిసీసరిబోరని వరబలిమికిమెచ్చితీ - శరణాగతనను గాచిన - కురుమతిశ్రీహరిమెచ్చును. తరుణీ.

భీమునికి కీచకునికి వాదం.

భీమ-దర్వు. కడువడివడముడిరానేసి - దుడుకడిచెద చూడూ నేడూ కుడియెడమల మడిమలతో నడచిన - విడుపించెటి వాడూ లేడూ.

కీచ-దర్వు. పడతియనుచు భ్రమపడితిగాని నీ - వడి నెరుగక పోతి చెడితీ నిడుదలైన నీ యడుగులమీదను ఒడియెద కృపజూడూ. నేడు.

భీమ-దర్వు. కీచకాధిమా నీ పీచ మడంచెద దాచుకొన వెందూ యిందూ-నీచాత్మక నినుజూచి సహింపను వా దెరచిన దృఢతూ నడంతూ.

కీచ-దర్వు. గంధర్వులసతి సుందరి యిదియని ముందు నేర నై తీ యీ రీతి-పొందుకున్న నా మందమతికే యేమందు మోసపోతిన రాతి.

భీమ సేన విలాసము,

ప. ఆ సమయమున భీముడు బ్రాహ్మణుని అక్కడనే పుచ్చి రాసు గుప్తసంబునకు జనినపిమ్మట బ్రాహ్మణుని అక్కడనున్న వారలకు జెప్పట.

మాటలు. వరైతలవరి నాయకులార విచారించుకొనవలసినది యేమ నగా నీచకీచకుడు గంధర్వులచే మృతజెందివున్నాడు దుండగీడు అంత తల వరులు కీచక కళేబరముజూచి దిగులుజెంది అతి త్వరగానే కీచకుని తమ్ము లతో దెలుపగా వారలు శోకాయ తచిత్తులై ఉపకీచకుడు అతి వాచకుడు ప్రతిగర్జితుడు సింహకేతుడు ముఖభీకగుడు రక్తలోచనుడు అసమర్థుడు అతి భుజుడు అతిక్రోధనుడు మందకర్ణుడు మొదలైన రాక్షసులు మహాచౌద్రా కారులై యస్త్రశస్త్రగదా భిండివాల తోమర పరిఘసట్టన సాధనంబులతో బయలుదేరి విరాటనగరంబు ప్రవేశించి తలవరులవల్ల అనబడిన స్థలంబు జేరి తమ అన్నయైన కీచకశవముజూచి చాలా దుఃఖితులై కళేబరముజూడ గా కరచరణంబులు పొట్టలోగని యాచిత్రవధకు విచిత్రులై అక్కడ నిలు చున్న సైరంధ్రునిజూచి దీనివలననే మాయన్నప్రాణంబులు పోయినవని పట్టి బంధించి అన్నశవముపై అంటగట్టవలెనని యోచించి అందులో కొంత రాక్షసులు విరటుని కడకేగి జరిగిన సమాచారంబు దెల్పుట.

దర్శు. వినుమువిరాటభూపాలా - మేమువినగ చెప్పెదము మీమ్రో లామునిమాపుసైరంధ్రునితత్వై గంధర్వజనులు కీచకునినునిమి సోయినారు|| వి|| యెట్టిగంధర్వులోకానీ- గురుతుబట్టకుండగజంపెవానీ- పొట్టలోపలకాళ్లు జెట్టిచేతులతల - యెట్టిమూటావలెగట్టిపోయినారు|| వి|| మేము లేకుండిగా జూచి - వెనుకసాముగరడిలాపొంతగాచీ - కామాంధకారుడై గనుగొన కుండగా - తామొచ్చిఖండింపయేమి చోద్యమయ్యె|| వి|| వారిసతిసీదారుక బట్టి చచ్చినవానిపై నీనంటగట్టి - గొనిపోనగనువారుజనియడ్లగించినను - అనుమానింపక - మేముహతముజేసెదామూ|| వి|| సెలపిన్వదగుజాగులేలా- యంతపలుమారునూ దెలుపనేలావలనొప్పుకుగుమూర్తినిలయుడోహరికరుణ గలుగు దొరవనినీకు దెలుపవచ్చినాము|| వినుము||

ప. ఆ సమయమున విరాటునకు దెలియవచ్చి కీచకుని కళేబరంబు పైబడి ప్రవకీచకులు శోకించుట.

దర్శు. కీచకాహ-హ-హోకీచకా|| ప|| నీచభూమినికై చావుసద్ధింప - నీచాపుయింతపరాచకమెతోడ|| కీచ|| యాచందమాటకూడోచనిదాంబు

సీచావునకుయిదిగాచుకున్నదియో॥ కీచ॥ రాచకార్యమెటులాదోచకున్నదియో - సీచూపుదగిలిన యేచానవిడువావు॥ కీచ॥ సీచిన్నతమ్ములబ్రోచె పారెవ్వారు - సీచుట్టములువచ్చి జూచిపోదురుగా॥

వ. అట్టిసమయమందు పువళీచకులు ద్రాపదీదేవిని దొరుకబట్టి రెండుకరంబులు వెనుకకు విరచికట్టి అన్నశవముపయి నుటగట్టి తమపురికి నెత్తుకొనిపోవు సమయంబున ద్రాపది దుఃఖించుట.

ద్వీపద.

శ్రీరమానాథయాశ్రితపారిజాత - భూరిగుణాన్వితపుష్పధులవిఖ్యాత
వాసుదేవముకుందవరదసానంద - కేశవ మాధవా కృష్ణ గోవింద - సామ
జాధిపపోషసుగ-ణవిశేష - నామొరాలకింపుము నన్నరక్షింపు - ఉపకీచ
కులుగూడివచ్చియావేశ - చపలమనస్కులై చేతాల్లుగట్టి - గొనిపోవుచు
న్నారు కుటిలరాక్షసులు - ననగనుగంధర్వనాతినినన్ను - వలతులైనాకునె
వ్వరులేనిచోట - పాలితినిననుగొనిపోవుచున్నారు - వరపురజనులార పు
ణ్యాత్మలార - సురసిద్ధులార కిన్నరయత్నులార - నరవరోత్తములార నరప
తులార- ఘనులారయాసభా జనులారమీరు- ననువిడిపించుట న్యాయంబు
మీకు- నాచెరవిడిపించి నన్నరక్షింప- మీచేతనొనని దోచుచో మంచి-
సమయంబునుమ్మి వోసజ్జనులారా॥

దవ్వు॥ శోకవరాళి॥ యెందున్నవారుమీరూ - మొరవినదగూగం
ధర్వపతులేవురూ - యిందుప్రేతబంధులందారు గుమ్మిగూడి - యెందుబోని
వ్యాక బద్ధించియున్నారు॥ యెం॥ కనికారమింతలేక - విరచికట్టుకొనిపోవు
చున్నారిక - మనసునమీకభిమాన ముండెనేని - దనుజులతెగటార్చినను
విడిపించరే॥ యెం॥ నాచెరవిడుపించుడి - యీసభకెల్ల నేజేతుమనొక్కటి
కాచిగక్షించేటిఘులూనందరిని - శ్రీచక్రధరుడింక సిరులిచ్చిరక్షింపు॥ యెం॥
దరిదాపునేనరుగానైతీ - చెరవిడిపించె పురుషూలగననైతీ - పరమభక్తుల
బ్రోచువిరుదుగల్గినట్టి - కురుమూర్తి హరికృప యెటులానోకాని॥ యెం॥

క॥ అంతటభీముడు వడిజని కాంతనుగొనిపోవుచున్న కలుషాత్మకులక॥ పంత
మునజుపి పిదపక॥ కాంతను విడిపించెనొక్క ఘడియనొ జనియు॥

భీమసేనవిలాసము,

వ. ఆ సమయంబున భీమ ద్రౌపదిని అక్కడనే పుంచి తాను
మంగళహారతుల్యవృత్తి ముద్రను సుందరంబుగా గుఱువెట్టు.

జ్ఞానగోపాంగానాజనాలోలునకూ॥ మం॥ రాధారుక్మణి సహిత
వదళనేత్రునకూ॥ మం॥ సాధుజనులహృదయా కమలసదనుడౌ సర్వాత్మ
నకూ॥ మం॥ తాపసాశిసంరక్షునకు దైవతాద్యక్షునకూ - పాపారిహితు
న పంచపాండవపక్షునకూ॥ మం॥ కాంచనాంచితాచేలునకు కంసామదవి
లునకూ - సుచితంబుదొలగించెసద్గుణాసంశీలునకూ॥ మం॥ భానురాక్ష
మూర్తి శైలనివాసుడౌ శ్రీనివాసునకూ - భూనురార్చిత రామదాసపరి
లూనకూ॥ మం॥

క॥ వ్రాలాశభ్రలు తప్పలు | చాలాగలవేనుశబ్దసంగతు తెరుగ
గేలిక బెట్టక తిట్టక | పోలంగాదిద్దరయ్య బుధవరులారా॥

భీమసేనవిలాసం - యక్షగానము,

సంపూర్ణము.

శ్రీ సీతారామాంజనేయ సంవాదము.

అనేక ప్రసిద్ధ వేదాంతగ్రంథములకు టీకాతాత్పర్యములు వ్రాసిన నోర గురిలింగ కాన్దురిలవారిచే ఈ గ్రంథమునకు టీకాతాత్పర్యము వ్రాయబడినది. సీతారామాంజనేయ సంవాదమునకు టీకాతాత్పర్యము వ్రాయబడిన మొట్టమొదటి అంశగ్రంథ మిదియే ఇందలి పద్యములకు సరియైన టీకా తాత్పర్యమును విశేషార్థములును వివరణములను, ఛందోలక్షణములును వ్రాయబడియున్నది. ఇందు శ్రీరాములు అంజనేయనకు వేదాంత లక్షణమంతయు సమగ్రముగా నుపదేశింపబడియున్నది. వేదాంత పద్యకావ్యములతోకల ఈ తమమే అనేక విషయములు చక్కగా వివరింపబడి వేదాంతములకు విషయములు సులభముగా గోచరింపఁజేయఁ జేయఁబడినది. ముద్రపించి కన్యకాశ్రమములకు పంపింపఁబడినది. వెల రూ. 2-8-0

వేదాంతసార ప్రశ్నోత్తర రత్నావళి.

ఇందు గురుశిష్య సంవాదరూపముగా అనేక ఉపనిషత్ ప్రామాణ్యములతో ఉపమానోపమేయములతో శిష్యులతీణము, గురులతీణము, సాధన విధిప్రకారము, సాంఖ్యము, అమనస్సురాజయోగము మొదలగు అనేక వేదాంతవిషయములు విస్ఫురణముగా వివరింపబడియున్నది. సమస్తవేదాంతవిషయము లిందు పొందుపఱుపబడి యున్నందున ఈ గ్రంథమునకు వేదాంతసార ప్రశ్నోత్తరరత్నావళి అను పేరు తగియున్నది. వెల రూ. 1

వేదాంత రహస్య దర్పణ మను,

పరివ్రతల కథలు.

ఇందు జ్ఞానకుందరి వివేకకుందరికిం తెప్పించ నూతనవిచ్చిత పరివ్రతల కథ లనేకము గలవు. ప్రతి కథయందును అనేక వేదాంత రహస్యములుగల ప్రతి ప్రామాణ్యములతో తేట తెలుగునూ వ్రాయబడియున్నది. ఈ గ్రంథమును ప్రతివారు తప్పక చూడఁతగినది. అక్షరజ్ఞానముగల ప్రతిస్త్రీయును ముఖ్యముగా పఠింపవలయు సనుటకు సందేహములేదు. వెల అణాలు. 10

ఉపనిషత్సార రత్నావళి.

శ్రీరామచంద్రమూర్తి హనుమంతున కుపదేశించిన వేదాంతగ్రంథము. వేదాంతము సంతయు మొదటినుండి కడవఱకు తెలిసికొనవలసిన సమస్త విషయములను సర్వప్రమాణముగా సాహస్య భాషాజ్ఞానముగలవారికిగూడ బోధపడునట్లు విశదీకరింపబడియున్నది. ఈ గ్రంథము సర్వ ఉపనిషత్తులలోని సారమనియే వృథాముగా చెప్పవచ్చును. వెల అణాలు. 8

శిష్టవార్డు అందు కంటెని, చాకలపేట పోస్టు, మదరాసు.

